

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1941.

Första kammaren.

Nr 35.

Onsdagen den 4 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 281, angående anslag till bostadshus för postverkets räkning i Boden;
nr 287, angående disposition för visst ändamål av det för budgetåret 1941/42
anvisade förslagsanslaget till avlöningar vid statens veterinärbakteriologiska
anstalt; och
nr 291, angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande älgav-
gifter.

Justerades protokollen för den 28 nästlidne maj.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 272, angående anvisande av vissa anslag till det civila luftskyddet; och
nr 277, angående anvisande av anslag till statens utrymningskommission.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:
nr 232, av herr *von Heland* m. fl.,
nr 233, av herr *Linderot*,
nr 234, av herr *Linderot*,
nr 235, av herr *Linderot* samt
nr 236, av herr *Linderot*,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande
av ökad bostadsproduktion m. m.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:
nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående meddelande av
statsgaranti åt tillverkare av brännstovv;
nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag å till-
läggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till nybyggnad för lands-
arkiv i Linköping; samt
nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggs-
stat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till undersökning av de lokala olik-
heterna i levnadskostnaderna år 1941 m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Om beredande
åt vissa jord-
brukare av
arbetstillfällen
utanför jord-
bruket.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 141, i anledning av väckta motioner angående utredning om beredande åt innehavare av ofullständiga jordbruk av arbetstillfällen utanför jordbruket.

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 3, inom första kammaren av herr *B. Ohlin* m. fl. och den andra, nr 2, inom andra kammaren av herr *R. Barnekow* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning, på vad sätt snarast möjligt erforderliga arbetstillfällen utanför jordbruket kunde beredas den på ofullständiga jordbruk boende befolkningen.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 3 och II: 2 icke måtte till någon riksdagens ågärd föranleda.

Herr Ohlin: Herr talman! Den föredragningslista, som här föreligger för kammaren i dag, är så lång, att jag skall avstå från att taga upp någon nämnvärd del av kammarens tid genom att närmare diskutera det spörsmål, som beröres i motionen. Jag vill emellertid understryka, att när jag så förfar, så är det ingalunda därför, att jag på något sätt skulle ha ändrat mening. Jag anser fortfarande, att detta spörsmål — om att innehavare av ofullständiga jordbruk må beredas ökade arbetstillfällen även utanför jordbruket — är av utomordentligt stor vikt, och jag anser likaledes, att det är nödvändigt, att statsmakterna ägna denna fråga den allra största uppmärksamhet. I lantbruksstyrelsens uttalande tillstyrkes ju också den utredning, varom motionärerna anhållit.

När man läser utskottets utlåtande, finner man, att slutsatsen egentligen lika gärna kunde ha varit ett tillstyrkande av utredning, ty resonemanget går ju ut på, att detta är ett stort och viktigt spörsmål. Utskottet kommer emellertid med det påpekandet, att det är lämpligt, att detta spörsmål upptages till undersökning som led i ett större sammanhang, och undersökningen skall inriktas på längre sikt. Ja, det kan man ju säga ibland om man inte vill ha en utredning, att den skall ske i ett större sammanhang. Ibland kan man säga motsatsen, att det inte skall vara för stora och allmänna utredningar, utan att man hellre skall inrikta sig på mera begränsade, konkreta spörsmål.

Emellertid uttalar utskottet, att det »utgår från att nämnda spörsmål kommer att ägnas fortsatt uppmärksamhet, när så med hänsyn till tidsläget lämpligen kan ske». Utskottet har alltså här inte intagit någon direkt negativ hållning till den fråga, som motionärerna ha rest. Under sådana omständigheter skall jag, herr talman, inte här nu ställa något yrkande om en dylik utredning, utan jag skall nöja mig med att uttala den förhoppningen, att statsmakterna komma att beakta detta utskottets uttalande, och att man därför, så snart sig göra låter, så snart det finnes ett sammanhang, där detta lämpligen kan ske — och jag är övertygad om, att det kommer att ske ganska snart — tar upp hela frågan till den ingående behandling, som den med hänsyn till spörsmålet både sociala och ekonomiska vikt förtjänar. Jag har som sagt intet yrkande.

Herr Nilsson, Bernhard: Herr talman! Då motionären ej upptagit någon realdebatt i den fråga, som motionen avser, skall jag inte heller göra det, utan ber endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avskrivning av oregrerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1941/42;

- nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden;
 nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 dels under fjärde huvudtiteln, dels ock till kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond;
 nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond;
 nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av ytterligare aktier i Svenska skifferoljeaktiebolaget;
 nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri;
 nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lotsverkets båtlänefond;
 nr 149, i anledning av väckt motion angående vissa extra ordinarie befattningshavares vid försvarsväsendet rätt till personliga lönetillägg m. m.; samt
 nr 150, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till tullverket för budgetåret 1941/42.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om avdrag å skatt på grund av militär tjänstgöring under år 1940.

Ang. skatteavdrag på grund av militär tjänstgöring.

I en den 23 maj 1941 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 263, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om avdrag å skatt på grund av militär tjänstgöring under år 1940.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen i anledning av propositionen nr 263 måtte antaga det vid propositionen fogade förslag till förordning om avdrag å skatt på grund av militär tjänstgöring under år 1940 med den ändring, att 3, 4 och 6 §§ erhöle den ändrade lydelse, som i betänkandet angivits.

Herr Bärq, Johan: Herr talman! Jag har inte velat undanhålla kammaren, att man inom bevillningsutskottet vid denna frågas behandling har haft delade meningar om lämpligheten av den form för hjälp till de inkallade, som departementschefen har sökt bereda genom den proposition, som ligger till grund för utskottets betänkande. Man har inom utskottet sålunda ansett, att om den skattelindring, som här föreslås, skulle avse att i någon mån ge vederlag för eller kanske rättare erkännande om de olika inkomstförluster, som de inkallade ha lidit genom inkallelserna, så svara givetvis inte de här föreslagna skatteavdragen mot verkligheten på något sätt.

Många inkallade ha så pass stora inkomster trots inkallelsen, att de inte äro i behov av hjälp. Å andra sidan ha de så stora inkomster i allmänhet, att inkallelserna för dem ha inneburit mycket stora offer. Den rätt obetydliga lindring, som enligt propositionen skall komma dem till del, svarar givetvis inte alls mot de förluster, som de ha gjort. Även för vissa är nog förhållandet det, att de inkallade, särskilt de som icke äro familjeförsörjare, näppeligen ha gjort någon som helst förlust genom inkallelserna: på grund av de avlöningar, som nu bestås. Även om detta inte är något större antal så finnas givetvis sådana fall. Man får trösta sig med att dessa icke få någon som helst lindring därför, att deras normala inkomster äro så små, att dessa personer ej påföras någon skatt och därför icke kunna erhålla någon hjälp på detta sätt. Utskottet har uttalat, att det för sin del anser, att en sådan lättnad, som man här tänker bere-

Ang. skatteavdrag på grund av militär tjänstgöring. (Forts.)

da de inkallade, »rätteligen bort anpassas efter det behov av skattelindring som för dem uppstått genom sagda tjänstgöring». Och den uppfattningen har nog varit ganska allmän inom utskottet, att om man skulle bereda de inkallade någon fördel på detta sätt, så borde denna skattelindring ha varit bättre avpassad efter föreliggande behov. Jag tror man skulle kunna uttrycka utskottets mening närmast på det sättet, att ett bättre sätt att tillgodose detta behov hade varit, om någon jämkning uppåt här och där hade skett: i form av ökning av familjebidragen och icke genom denna föreslagna skattelindring. Men utskottet har ansett det ogörligt att, om man vill göra något omedelbart, gå någon annan väg än den, som Kungl. Maj:t har föreslagit. Och utskottet uttrycker sig därför så, att det anser sig böra kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag. Man finner ju också i propositionen, att inte heller departementschefen är vidare belåten med den här hjälpformen, men att man icke har kunnat utfinna någon lämpligare, om det gäller att göra något omedelbart.

Det må, herr talman, tillåtas mig att säga ett ord, som jag visserligen knappast har rätt att säga i min egenskap av talesman för bevillningsutskottet. Därför nämligen, att det är en statsutskottsfråga. Men man föres in på den tanken när man sitter och dömer om möjligheterna att avväga behoven och kanske i en kommande ordning tillmäta skatteavdrag eller andra hjälpformer med hänsyn till föreliggande behov. De avlöningsformer och de hjälpformer, som praktiseras för de inkallade, äro så pass komplicerade och så mångfaldiga, att det kräves en hel vetenskap för att räkna ut vilka sammanlagda förmåner, som komma dem till del. Jag vet inte, om man kan göra något åt detta, men nog skulle det vara önskvärt, att det vid denna frågas behandling ett annat år beredes större möjlighet att bedöma behovens förefintlighet, något som ju nu sannerligen icke är en lätt sak.

Jag har med dessa ord, herr talman, endast velat giva uttryck åt den tveksamhet, som har rått inom utskottet, men som i alla fall resulterat i en enig anslutning till Kungl. Maj:ts förslag, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågakvarande betänkandet hemställt.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 46, i anledning av väckt motion om utarbetande inom riksdagsbiblioteket av registren till riksdagens protokoll med bihang m. m.; och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande av familjepensionsväsendet för präster m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Ang. ändrad
lagstiftning
om rattfylleri
m. m.*

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtande nr 36, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändrad lagstiftning angående s. k. rattfylleri m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 7 mars 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 159, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till
1) lag om ändrad lydelse av 1, 2 och 5 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 247)
om straff för vissa brott vid förande av motorfordon;

2) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 31 maj 1934 (nr 194) om blodundersökning i brottmål; och

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

3) förordning om ändrad lydelse av första stycket förordningen den 22 juni 1939 (nr 286) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten;

dels ock begärt riksdagens yttrande över propositionen bifogade förslag till 1) förordning om ändrad lydelse av 21 § 1 mom. och 28 § motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561);

2) förordning om ändrad lydelse av 21 § vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 (nr 562).

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehåft fem i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 201 av herr *Bergman* m. fl. och nr 202 av herr *Wagnsson* m. fl. samt inom andra kammaren nr 261 av herr *von Friesen*, nr 271 av herr *Lindmark* m. fl. och nr 272 av herr *Andersson* i Igelboda m. fl.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

A) att riksdagen — med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 1, 2 och 5 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon — måtte för sin del antaga under punkten införda förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 1, 2 och 5 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon;

2) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 31 maj 1934 (nr 194) om blodundersökning i brottmål;

3) förordning om ändrad lydelse av första stycket förordningen den 22 juni 1939 (nr 286) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten;

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela, att riksdagen vid sin granskning av de i propositionen framlagda förslagen till förordning om ändrad lydelse av 21 § 1 mom. och 28 § motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561) samt förordning om ändrad lydelse av 21 § vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 (nr 562) icke funnit anledning till andra erinringar än de i utskottets utlåtande upptagna; samt

C) att de i ärendet väckta motionerna I: 201 och 202 samt II: 261, 271 och 272 måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under A) och B).

I förslaget till lag om ändrad lydelse av 1, 2 och 5 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon var 1 § så lydande:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

1 mom. Den som vid förande av automobil, motorecykel eller traktortåg varit så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, straffes med fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, med dagsböter, dock ej under tjugufem.

Förer den som är påverkad av starka drycker automobil, motorecykel eller traktortåg, straffes med fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, med dagsböter, dock ej under tio.

Har föraren vid fordonets förande en alkoholkoncentration i blodet av 0.5 promille eller däröver, skall han under

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

Hade föraren en alkoholkoncentration i blodet av 1.5 promille eller däröver skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första stycket avses.

alla förhållanden anses påverkad av starka drycker.

2 mom. Är det ej styrkt, att föraren var så påverkad, som i 1 mom. första stycket sägs, men uppgick alkoholkoncentrationen i hans blod till 0.8 men ej till 1.5 promille, skall han straffas med dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst sex månader.

Reservationer hade avgivits av, utom andra,

1) herr *Johanson, Karl Emil*, och herr *Eskhult*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte — med avslag å de i ärendet väckta motionerna — dels antaga de i propositionen framlagda lagförslagen och förslaget till förordning om ändrad lydelse av första stycket förordningen den 22 juni 1939 (nr 286) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten, dels ock lämna de i propositionen framlagda förslagen till ändringar i motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan utan erinran;

2) herr *Gezelius*, som på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte dels avslå de i propositionen för antagande framlagda förslagen samt de i motionerna framställda yrkandena ävensom avstyrka de av Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan;

dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville, efter den ytterligare utredning som syntes erforderlig, förelägga riksdagen ett nytt förslag i ämnet.

Herr statsrådet **Bergquist**: Herr talman! Första lagutskottet har ägnat det föreliggande förslaget om ändrad lagstiftning angående s. k. rattfylleri en synnerligen grundlig och ingående behandling. Resultatet av utskottets arbete har blivit en provkarta på en mängd olika lösningar av detta mycket svårlösta problem. Det är helt naturligt, att det för kammarens ledamöter kan vara ganska svårt att välja i denna rika flora av uppslag.

Då jag har haft åtskilligt att göra med det förslag, som nu framlagts från Kungl. Maj:ts sida, skall jag be att med några ord få angiva de synpunkter, som varit vägledande för mig som utredningsman och för regeringens ställningstagande i denna fråga.

Då det är fråga om att undersöka lämpligheten av en revision av förefintliga bestämmelser, så gäller det helt naturligt att först och främst göra klart för sig om den nuvarande lagstiftningen lider av några brister, och i så fall vilka dessa brister äro. Då vi för sju år sedan genomförde den nuvarande lagstiftningen om rattfylleri, som innebar en väsentlig skärpning av den tidigare lagstiftningen, så räknade man nog ganska allmänt med, att man den gången, d. v. s. genom 1934 års lagstiftning, skulle få ett effektivt vapen i kampen mot den fara för trafiksäkerheten, som rattfylleri utgör. Man ställde i allmänhet mycket stora förhoppningar på denna lagstiftning och trodde, att man skulle kunna råda bot på det onda, som här finnes. Tyvärr ha nu dessa förhoppningar inte helt infriats. Trots den stränga lagstiftning, som vi ha på

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

detta område, har antalet rattfylleribrott ökats undan för undan. Åren ända fram till krisen 1939 visa en ständigt stigande kurva, och under de senaste åren har antalet personer, som årligen dömts för rattfylleri, rört sig omkring 1,500 à 1,600. Ett så stort antal årligen dömda utgör en skrämmande siffra, och man måste ju försöka göra klart för sig vilken anledningen är till att vår relativt stränga lagstiftning inte har givit bättre resultat än den alltså har gjort.

Nu får man enligt min mening ej överdriva betydelsen av att antalet personer, som dömts för rattfylleri, stegrats år för år. Denna stegring av rattfylleridomarna har nämligen delvis varit en följd av stegringen av bilismen överhuvud taget. Under de år, som gått sedan 1934, visar ju antalet inregistrerade motorfordon en ständig ökning. Antalet personer, som fått körkort, visar också en ständig ökning, och man kan, som utskottet gjort, konstatera, att antalet rattfyllerister står i något så när konstant proportion till antalet motorfordon.

Redan denna omständighet — alltså att bilismen har haft en mycket stark utveckling — har naturligtvis i och för sig kunnat utgöra en förklaringsgrund till att rattfylleribrotten ej ha minskats. Man kan enligt min mening inte heller komma ifrån, att dessa brott i ganska stor utsträckning äro konjunktur-betonade brott. Under goda tider, som det i huvudsak har varit sedan den nuvarande rattfyllerilagen kom till, ökas både bilkörningen och levnadsstandardens höjd. Det blir mer och mer tillfällen för personer att begå det här brottet, och de goda konjunkturerna ha faktiskt haft den verkan, att här blivit ett ökat antal dylika brott. Man måste nog också räkna med, att den skärpta lagstiftningen av 1934 lett till ett strängare övervakande av bilismen än vad tidigare varit fallet, att polis och allmänhet ha haft sin uppmärksamhet riktad på dessa brott på ett helt annat sätt än tidigare, och att alltså ökningen av rattfylleri-åtalen och rattfylleridomarna i och för sig inte behöver vara ett bevis för ökningen av antalet fall, då rattfylleri verkligen har begåtts. Men även om man godtagger alla dessa förklaringar, måste man dock konstatera ett ganska nedslående resultat av 1934 års lagstiftning, och man måste nog se till, om inte felet ligger på annat håll än i de omständigheter, som jag har anfört. Då kan man enligt min mening inte komma ifrån, att den nuvarande lagstiftningens utformning i viss mån kan vara skuld till att lagen inte har fått den effektivitet, som man önskade att den skulle få.

Vår nuvarande lagstiftning rör sig med ganska svävande och oklara begrepp. Den skall straffas för rattfylleri, som varit så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke ha ägt nödigt herravälde över sina handlingar. Detta är en vag och oklar begreppsbestämning, och oklarheten spelar här en roll på flera olika sätt. Det är, som så ofta har påpekats, för vederbörande själva av betydelse, att det här finnes ett klart och tydligt lagbud, som säger vad som är tillåtet och vad som är förbjudet. Det är ju så med spritförtäring, att den i regel avtrubbar vederbörandes omdöme, och den person, som har förtärt litet sprit och tänker köra bil, han kan inte för sig själv göra fullt klart, huruvida han äger nödvändigt herravälde över sina handlingar eller icke. I regel anser han, att han äger fullt herravälde över sina handlingar, och att det alltså inte är någon risk, varken för honom eller för andra trafikanter, att han sätter sig i bilen och kör.

För åklagaren måste en sådan här oklar begreppsbestämning också vara en nackdel, då det gäller för honom att avgöra om det skall anställas åtal eller ej. De olika bevismedel, som finnas i rattfyllerimålen, äro ju vittnesutsagor, läkarundersökning och blodprov. Dessa olika bevismedels betydelse är inte klart utformad i lagen. En åklagare kan inte säga sig med säkerhet, om den eller

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

den personen kommer att bli dömd för rattfylleri. Allt hänger på hur domstolen uppskattar den bevisning, som kan förebringas å ömse sidor, och för domstolarna själva är det givetvis tveksamt i många fall, om vederbörande böra dömas enligt den nuvarande lagen eller ej. Man har inte givit företräde åt något visst bevismedel. Domstolen får uppskatta värdet av vittnesberättelserna, uppskatta värdet av läkarens undersökning, uppskatta värdet av blodprovet, ställa dessa mot varandra — de gå nämligen mycket ofta isär — och se, om domstolen anser sig övertygad om att vederbörande varit så påverkad, att han kan antagas ej hava haft nödigt herravälde över sina handlingar.

Denna brottsbestämning leder till, att oklarhet råder för alla, som överhuvud taget ha kontakt med denna lagstiftning. Och det är enligt min mening den väsentliga anmärkningen mot denna: bristande klarhet och därav följande bristande effektivitet.

Jag vill i detta sammanhang säga, att jag däremot inte tror på den förklaring, som man ofta anför angående den nuvarande lagstiftningens bristande effektivitet, nämligen att straffet för rattfylleri skulle ha blivit ett s. k. gentlemannastraff, som inte har någon betydelse. Har man varit med någon tid och dömt rattfyllerister, så får man nog ett helt annat intryck av verkan av även de kortvariga frihetsstraff, som här brukas ådömas, men detta utesluter ej, att en lagstiftning *kan* bli utformad så, att detta straff får karaktären av gentlemannastraff och därmed förlorar mycket av sin avskräckande verkan. Jag återkommer senare till den saken.

Då jag som utredningsman tog upp hela det här problemet, var ju min uppgift enligt de direktiv jag fått att söka finna en bättre utformning av den nuvarande brottsbestämningen, och min strävan blev att försöka bota de brister, som enligt min uppfattning vidlåda nu gällande lagstiftning. Jag ville framför allt åstadkomma större klarhet i brottsbestämningen och därmed också — därom var jag övertygad — större effektivitet. Jag ansåg emellertid, att om man vid undersökningen fann, att den nuvarande lagstiftningen i ett eller annat hänseende vore för mild, det ingalunda borde vara uteslutet att genomföra en skärpning av densamma i försiktig omfattning. Det gällde då att undersöka de olika vägar, på vilka man kunde nå ökad klarhet på detta område. Och den väg, som låg närmast till hands, var naturligtvis att se till, om man inte i vårt land borde införa förbud mot spritförtäring för person, som tänkte köra bil. Vi ha ju sådant i viss omfattning i andra länder, och det är givet, att det är den enda väg, på vilken man kan nå det fullkomligt effektiva resultatet, att man direkt straffar varje person, som under bilkörning eller viss tid före denna förtär spritdrycker. Jag ansåg emellertid, att man inte kunde i vårt land tänka sig att gå in för en sådan lagstiftning. Den skulle helt sakna stöd i svenskt rättsmedvetande. Den skulle enligt min mening leda till större skada än nytta. Det är nu inte heller någon inom utskottet, som anser, att man för närvarande bör beträda denna väg, utan man har ansett sig böra gå mera försiktigt fram.

Jag fann då, att uppgiften för en ny lagstiftning borde vara att förhindra personer, som på grund av spritförtäring vore olämpliga att föra bil, från bilkörning. Det är enligt min mening ett problem, som bör kunna lösas. Man skall se till, att man får en sådan lagstiftning, som förbjuder varje person, som på grund av spritförtäring är olämplig till bilkörning, att föra motorfordon. Det är ju däri faran för trafiksäkerheten ligger, att personer, som ha förtärt sprit i en sådan utsträckning, att de äro direkt olämpliga att föra motorfordon, likväl köra bil. De skapa en allmän osäkerhet i trafiken, de medföra fara för människors liv och lem, och det är mot detta, som rattfyllerilagstiftningen skall ingripa. Jag ser ej denna lagstiftning såsom en allmän nykterhetslag-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

stiftning, som direkt skall försöka att få svenska folket att avstå från sina alkoholvanor, utan jag ser den som ett medel att bekämpa vissa faror för trafiksäkerheten, och det är det, som enligt min mening bör vara det avgörande, då man tar ställning till denna fråga.

När jag då ville vinna ökad klarhet i lagstiftningen, så låg det mycket nära till hands att taga upp frågan om fastställande av viss alkoholhalt. Vi ha, inte minst tack vare svenska vetenskapsmän, kommit mycket långt på detta område, och man kan väl nu säga, att vetenskapen har konstaterat, att fastställandet av en viss alkoholhalt i blodet är ett tillfredsställande bevis om en viss spritförtäring. Ur vetenskaplig synpunkt borde det alltså enligt min mening inte möta några betänkligheter att taga upp i lagstiftningen detta nya bevismedel och giva det en alldeles speciell ställning. Det är emellertid självfallet, att man inte kan gå in enbart för en viss alkoholhalt i blodet, då det gäller att fastställa rattfylleri. Det är ju så många personer, som kunna bli anmälda och åtalade för detta utan att man överhuvud taget haft tillfälle att taga blodprov på dem, och man måste därför söka finna en kombination, där man dels allmänt fastslår, att en person, som är olämplig att köra bil på grund av spritförtäring, straffas för rattfylleri, dels också sätter upp en gräns, där man säger, att den person, som har så och så stor alkoholhalt, skall anses olämplig att köra bil, d. v. s. skall straffas enligt de här bestämmelserna.

Det är just genom att man inför blodprovet som ett självständigt bevismedel på detta område, som man vinner den ökade klarheten; men man stöter genast på en annan svårighet: Var skall man draga gränsen? Vilken alkoholhalt i blodet skall vara avgörande, för att en person skall anses hemfallen till straff för rattfylleri? Där har man egentligen hela fältet fritt. Under utredningen var det huvudsakligen tre gränser, som jag för min del övervägde: det var 0.5, 1 och 1.5 promille. Att gå lägre än till 0.5 har överhuvud taget inte diskuterats, och inte heller utskottet har varit inne på den tanken. Jag fann emellertid, att det skulle vara förenat med ganska stora olägenheter, om man vid legaliserandet av ett visst bevismedel genast gick så långt, att man satte gränsen vid 0.5 promille. Det innebär, som utskottet här säger, en inte föraktlig spritförtäring men gäller dock inte några större kvantiteter. Utskottet har här angivit, att 0.5 promille i regel motsvarar en förtäring av 7.5 cl för en man på 70 kg och omkring 10 cl för en man på 90 kg. Jag har ansett, att om man satte gränsen vid en så låg alkoholhalt, skulle det leda till att en hel mängd personer, som enligt allmän uppfattning inte vore så påverkade, att det medförde fara för trafiken, likväl skulle drabbas av straff. Då säger man från visst håll, att läkarvetenskapen har fastslagit, att redan vid denna alkoholhalt inträda sådana verkningar, att personen inte är lämplig att föra bil. Jag vill här hävda, att meningarna äro delade även på läkarhåll och att man ingalunda kan fastslå som ett axiom, att envar person, som har 0.5 promille alkohol i blodet, skulle vara olämplig som förare.

Jag reagerade också mot denna låga gräns, därför att den mycket lätt kan leda till och enligt min mening också otvivelaktigt kommer att leda till att det blir mera slumpvis en person med sådan alkoholhalt kommer att drabbas av lagens straff. Man kan aldrig tänka sig, att t. ex. polismyndigheterna skola undersöka alla bilförare, om vilka de ha den minsta lilla misstanke, att de ha förtärt något sprit, utan det kan bero på en tillfällighet, om det göres en undersökning på en person. Det blir något av slump över huruvida en person överhuvud taget blir åtalad, när man sätter en så låg alkoholgräns. Det kan också, och det bör man inte förbise, mycket lätt leda till trakasserier och spioneri. Personer kunna illojalt utnyttja en sådan bestämmelse för att sätta fast andra, som de av en eller annan anledning vilja komma åt.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Jag anser alltså, att en så låg gräns ännu inte har stöd i det allmänna rättsmedvetandet i vårt land, och jag fruktar för att tillämpningen skall ske slumpvis samt trakasserier och tråkigheter följa. Dessa omständigheter ha gjort, att jag ansett, att man överhuvud taget inte borde reflektera på en så låg alkoholgräns som 0.5 promille.

Nästa steg skulle då vara 1 promille. Den nuvarande rättstillämpningen visar, att ett mycket stort antal bilförare, som ha över 1 promille alkohol i blodet, antingen inte bli åtalade eller också frikända. Att sätta gränsen vid 1 promille skulle alltså enligt min mening innebära en mycket allvarlig skärpning av den nuvarande lagstiftningen. Därom tvekade jag i och för sig inte, men jag fann, att det skulle medföra vissa risker att gå alltför hastigt fram, om man utan vidare jämställde den, som hade 1 promille alkohol i blodet, med en vanlig, en farlig rattfyllerist. Det finns dock fall, där en person med 1 promille inte behöver vara direkt vådlig för trafiksäkerheten, ehuru han visserligen inte bör köra bil.

Detta ledde mig till att bygga upp det hela i två våningar, om jag får använda det uttrycket. Jag föreslog en bestämmelse, som innebär, att har man så hög alkoholhalt som 1.5 promille, skall man överhuvud taget utan vidare bevisning anses såsom rattfyllerist. Enligt vetenskapen kan en sådan alkoholhalt som 1.5 promille utan vidare sägas utvisa, att vederbörande har försatt sig i ett sådant tillstånd, att han inte är lämplig att föra bil. Men så ville jag gå ett steg längre, därför att jag anser, att man bör genomföra en skärpning av den nuvarande lagstiftningen. Jag föreslog därför ett särskilt straff för dem, om vilka det visserligen inte var styrkt, att de voro så påverkade, som lagen säger, men som dock hade en alkoholhalt av minst 1, högst 1.5 promille. Jag karakteriserade detta mera såsom en förseelse mot god ordning och markerade detta genom en särskild straffskala.

Slutligen föreslogs i betänkandet också en omformulering av de nuvarande ordalagen, att den skall straffas, som är så påverkad, att han kan antagas icke hava nödigt herravälde över sina handlingar. Jag föreslog, att det skulle uttryckas så, att han skulle vara så påverkad, att han icke kunnat på betryggande sätt föra motorfordon. Anledningen till denna omformulering var, att jag i denna lagstiftning ville tydligare markera, att det är faran för trafiksäkerheten man här straffar, inte vederbörandes allmänna uppträdande eller något dylikt utan just den omständigheten, att han genom spritförtäring försatt sig i ett sådant läge, att han inte är lämplig att föra bil.

I de yttranden, som avgåvos över sakkunnigbetänkandet, ställde man sig övervägande välvillig. Jag återkommer sedan närmare till dem. Propositionen har i stora delar anslutit sig till sakkunnigbetänkandet, dock med den väsentliga modifikationen, att den lägre alkoholgränsen satts ned till 0.8 promille. Det är en halt, som inte har valts alldeles godtyckligt. Den har ställts i relation till den spritförtäring den motsvarar, och man har funnit, att en person, som förtärt så mycket sprit som erfordras för att komma upp i detta promilletal, överhuvud taget inte bör köra bil. Det är också en gräns, som andra länder inte äro alldeles främmande för. Jag vet, att man i Danmark har haft uppe tanken att stadga en lägsta gräns av 0.8 promille.

Nu har utskottsmajoriteten ingående kritiserat Kungl. Maj:ts förslag och i nästan alla punkter haft invändningar mot detta. Såsom resultat av sin kritik har utskottet funnit, att Kungl. Maj:ts förslag inte bör läggas till grund för lagstiftning. Jag skall be att först något få uppehålla mig vid den kritik, som första lagutskottet riktat mot det kungl. förslaget.

Beträffande den nya formuleringen, att vederbörande skall ha varit så påverkad, att han kan antagas inte kunna på betryggande sätt föra motor-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

fordon, säger utskottet, att denna formulering ingalunda är klarare än den gamla. Jag vill gentemot utskottet med bestämdhet hävda, att den är klarare än den gamla, så till vida som den tydligt säger ut, att det är olämplighet såsom bilförare på grund av onykterhet, som man vill straffa. Härpå svarar utskottet, att detta leder tanken på om vederbörande varit lämplig i det speciella fallet eller inte, under det att man skall straffa den, som rent objektivt sett varit olämplig. Där skiljer sig utskottets uppfattning från min. Jag anser, att hela grunden för denna lagstiftning är, att man skall straffa den, som visas vara olämplig att föra bil, men sedan har man i klarhetens intresse, för att få lagstiftningen effektiv, fastställt vissa gränser, och om en person kommer över dessa, skall han straffas.

Lagutskottet har också riktat en ingående kritik mot den del av förslaget, som innebär, att man presumerar, att en person, som har 1.5 promille, utan vidare är olämplig att föra bil. Man pekar på att många olägenheter följa härav. Framför allt tycks utskottet i detta hänseende vara bekymrat för att man skall skapa kverulanter genom att man dels säger, att efter den strängare skalan skola bara de straffas, som visa sig olämpliga att föra bil, dels samtidigt säger, att den, som har 1.5 promille eller däröver, skall anses olämplig. Det är klart, att varje presumtion kan leda till ett sådant resultat. De personer, som ha denna alkoholhalt, kunna säga och säga mycket ofta: Jag kan garantera, att jag kör bil minst lika bra, som när jag inte förtärt någon sprit, jag var överhuvud taget inte påverkad av detta. Men ju högre man sätter denna presumtionsgräns, desto mindre blir risken för en sådan situation. Jag skulle inte vara rädd för att möta de personer, som säga, att de blivit orättvist dömda, när de haft en alkoholhalt av 1.5 promille eller däröver. Med en sådan person behöver man inte ge sig in i en närmare diskussion angående det rättvisa i domen eller inte. Utskottets kritik i det hänseendet kan jag inte finna bärande.

Sedan har utskottet gått in på själva alkoholhalten, och där ha vi den stora skiljelinjen. Utskottet har velat gå ett steg längre än propositionen, gå ned till 0.5 promille, och kritiserar den uppfattningen, som kommer till uttryck i propositionen. Jag har redan tidigare angivit alla de skäl, som enligt min mening göra, att man nu bör gå försiktigt fram, då det gäller att fastställa alkoholhalten, och jag skall, när jag kommer in på utskottets förslag, närmare gå in på den frågan.

När utskottet avslutat sin kritik mot det kungl. förslaget, kommer utskottet med sitt eget förslag, som innebär, det måste jag säga, en fullständig nyskapelse i förhållande till de förslag, som tidigare varit under övervägande. Utskottet har då först gjort en omformulering av själva brottsrekvisitet, släppt både den nuvarande lagstiftningens och propositionens formulering och stadgat, att envar, som är påverkad av spritdrycker, skall straffas för rattfylleri, om han i det tillståndet för motorfordon. Enligt min mening innebär uttrycket »påverkad» ingalunda någon ökad klarhet, det ger tvärtom lagstiftningen en oklarhet, som ur vissa synpunkter kan vara ganska betänklig. I en lagstiftning sådan som denna, som dock har så allvarliga konsekvenser för den enskilde, måste man enligt min mening sträva efter största möjliga tydlighet. Vad är »påverkad» för någonting? Rent språkligt betyder det ingenting annat än att sprit har verkat på vederbörande. Rent fysiologiskt är väl varje person, som överhuvud taget har smakat en droppe sprit, något påverkad av den. Men så långt vill självfallet inte utskottet gå. Det syftar inte på varje ringa spritförtäring, utan det menar någonting annat än vad ordet språkligt innebär, och gränsen ges genom den förklaring, som sedan kommer, att den, som har 0.5 promille alkohol i blodet, skall anses påverkad. Men man får tänka på alla de fall, då vi inte ha möjlighet att ta blodprov. Dessa fall äro ju ganska

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

talrika i vårt land med dess långa avstånd till läkare och poliser. Hur skall man där tolka ordet »påverkad»? I de fall, där man kan höra vittnen om själva spritförtäringen, och alltså får veta, hur mycket sprit vederbörande druckit, blir det kanske ganska lätt, ty då kan man uppskatta, vad denna spritförtäring i normala fall motsvarar för alkoholhalt i blodet, och man kan konstatera, om han överskridit den gränsen. Men i det stora flertalet fall, då man inte har alkoholprov, har man inte heller någon annan vittnesbeskrivning än från dem, som sett vederbörande, då han kört bil eller tagit hand om honom. Dessa skulle då inför domstolen yttra sig om huruvida vederbörande varit påverkad eller inte av spritdrycker. De kunna väl inte yttra sig om annat än hans yttre uppträdande, och då blir »påverkad» detsamma som »synbarligen berörd». Man skall alltså av hans uppträdande, hans ansiktsuttryck o. s. v. kunna se, att han har druckit sprit. Det där uttrycket »synbarligen berörd» hade vi för ett tiotal år sedan i rattfyllerilagstiftningen, men vi övergävo det då, därför att vi ansågo, att man ställde kravet på påverkan för högt genom att ha en sådan bestämelse. Uttrycket »påverkad» kan alltså enligt min mening inte i någon mån leda till någon ökad klarhet, då det gäller att avgöra, om en person skall falla under denna lagstiftning eller inte, utan det bidrar tvärtom till att skapa oklarhet på detta område.

Utskottet har i sitt utlåtande omtalat, att det inte är något nytt, som införes här, utan vi ha det i våra nordiska grannländer. I Norge användes uttrycket påverkad, i Finland likaså, och i Danmark finns det åtskilliga kretsar, där man också vill använda detta uttryck. Det är riktigt, att man har det i Norge, men utskottet har inte omnämnt, att man i den norska lagen har en förklaring av uttrycket »påverkad av alkohol». Man har nämligen där i själva lagtexten inom parentes satt »ikke ædru» — icke nykter. Det är den, som icke är nykter, som skall straffas för rattfylleri. Detta lilla tillägg inom parentes innebär en förklaring av uttrycket »påverkad» och en förklaring, som enligt min mening ingalunda är utan sin betydelse, då det gäller att tolka lagen. I Finland har man visst inte enbart uttrycket »påverkad», utan man använder där uttrycket, att den, som vid framförande av motorfordon är drucken eller påverkad av starka drycker, skall straffas. Där får man alltså ordet ställt i relation till »drucken», och redan genom denna språksammanställning får man fram, att »påverkad» betyder en lägre grad av berördhet än »drucken» men dock närmar sig detta. I Danmark har man det förslag, som jag upptog i min utredning, och såvitt jag vet har man på de flesta håll i Danmark varit nöjd därmed. Nu framhåller utskottet, att Retslægeraadet vid något tillfälle uttalar, att man hellre ville ha uttrycket »påverkad». Det är alldeles riktigt. Detta Retslægeraad består såvitt jag vet endast av läkare. Det är inte några domare eller jurister med där, utan det är läkarnas synpunkt på frågan, som där kommer fram, och motiveringen är också helt byggd på läkarerfarenhet. Jag vet, att det i Danmark finns delade meningar också på juristhåll, men det finns många, som äro nöjda, och jag vill i anledning av hänvisningen till den nordiska lagstiftningen erinra om att vi nyligen här i Stockholm hade en nordisk juristvecka, där just detta problem diskuterades. Inledaren var en framstående finsk straffrättslärare. Denne, som naturligtvis väl kände sitt eget lands lagstiftning och tagit del av det svenska utredningsförslaget, ansåg sig utan tvekan kunna förorda den linje, som nu föreslagits här i Sverige. Han rekommenderade direkt, och jag är övertygad om att det gällde även hans eget land, att man skulle använda det uttryck, som var upptaget i propositionen.

Vidare har utskottet avvikit från Kungl. Maj:ts förslag i fråga om promilletalet. Jag har redan vid flera tillfällen angivit, vilka risker jag anser förenade med att gå ned till 0.5. Jag skall bara i anledning av utskottets uttalande

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

göra en liten erinran. Utskottet säger, att det övervägande antalet myndigheter, som yttrat sig över detta förslag, ha kritiserat den av utredningsmannen föreslagna gränsen och föreslagit nedsättning till 0.5 promille. Detta är en sanning med modifikation. Antalet yttranden, som avgivits över utredningsmannens förslag, är inte mindre än 61. Av dessa ha 41 direkt tillstyrkt förslaget eller inte haft någon erinran däremot. 13 myndigheter ha direkt yrkat, att gränsen skulle sättas till 0.5, och 7 myndigheter ha hyst en allmän tvekan, om inte 1 promille vore väl högt. Det torde väl vid sådant förhållande få be-tecknas i viss mån som överdrift att påstå, att övervägande antalet myndigheter gått in för en lägre alkoholhalt än 1 promille. Bland de myndigheter, som tillstyrkt detta, befinna sig 12 länsstyrelser och samtliga rikets hovrätter, alltså alla de domstolar, som äro hörda, bl. a. den hovrätt, som står första lag-utskottets ärade ordförande synnerligen nära.

Jag vill också gentemot utskottets promillebegränsning framhålla, att utskottet här tagit upp en tanke, som det mycket starkt kritiserat, då det gällt Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har nämligen infört den presumptionen, att var och en, som har 0.5 promille alkohol i blodet, skall anses påverkad i lagens mening. Han skall straffas. Där kan man naturligtvis med full rätt göra samma invändning mot utskottets sätt att skapa presumtioner som mot Kungl. Maj:ts sätt att göra det, och enligt min mening kommer det att bli minst lika mycken kritik från de dömda, om utskottets förslag blir lag, som man skulle vänta sig enligt Kungl. Maj:ts förslag. Naturligtvis skulle en mängd av de personer, som skulle dömas för att de hade 0.5 promille, säga: Vi voro inte påvercade, vi kände ingenting av den sprit vi förtärt. Man har alltså samma möjlighet att skapa kverulanter där som enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Det sätt, på vilket utskottet har utformat själva straffbestämmelsen, anser jag vara det mest allvarliga. Där kan man rikta en mycket stark kritik mot utskottet. Här har utskottet föreslagit samma straffskala för alla, som överhuvud taget ha en alkoholkoncentration i blodet av minst 0.5 promille. De skola dömas till fängelse eller vid mildrande omständigheter dagsböter. Sedan talar utskottet litet allmänt om att ibland en mindre alkoholkonsumtion kan vara mildrande omständighet, ibland bör man döma till dagsböter, om vederböran-de ha en lägre alkoholhalt i blodet o. s. v. Men vart leder en sådan bestä-melse om ett generellt straff för varje person, som har minst den nämnda blod-alkoholhalten, vare sig det i det speciella fallet är klart, att vederbörande varit farlig för trafiksäkerheten, eller man endast presumerar det? Det är mycket vanskligt att säga, vart den leder.

För närvarande tolka domstolarna uttrycket »mildrande omständigheter» i denna lagstiftning synnerligen restriktivt. Det skall pekas på verkligt betydelsefulla omständigheter för att en person nu skall kunna dömas endast till böter för rattfylleri. Skulle domstolarna tillämpa samma restriktiva tolkning av lagstiftningen hädanefter som hittills — och det finns inte så stor anledning att tro, att de gå ifrån den, eftersom det i utskottsutlåtandet egentligen inte finns någonting, som ger stöd för ett frångående av nuvarande praxis — kommer det endast att leda till ett ökat antal frihetsstraff, att vi i våra fängelser få sätta in en mängd personer, som enligt allmän uppfattning och enligt deras egen uppfattning inte ha varit direkt farliga för trafiksäkerheten, även om de ha förtärt en viss kvantitet spritdrycker. En sådan lagstiftning komma många människor inte att förstå.

Skulle en sådan bestämmelse å andra sidan — vilket man kan tänka sig — leda till att domstolarna anse, att när de nu ha fått en så vid brottsbeskrivning, böra de tillämpa straffbestämmelserna mycket friare, så drar detta med den allmänna tendens, som finns hos domstolarna att hålla sig vid straffminimum, lätt

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

med sig att man överhuvud taget kommer att straffa rattfylleribrottet lindrigare än för närvarande är fallet, och det är inte något önskemål i fråga om de verkligt farliga rattfylleristerna. Då blir det lätt så, att den farlige och den ofarlige straffas lika, och då föreligger enligt min mening den allvarliga faran, att hela straffet för rattfylleri blir ett gentlemannastraff, att den som uppträtt verkligt ansvarslöst kommer i samma klass som den som förtärt en ringa kvantitet spritdrycker och ingalunda kan jämföras med den förre i farlighet. Det kommer att sänka värdet av de straff, som ädömas, och då har man gjort mer skada än nytta.

Kungl. Maj:ts förslag undviker denna fara genom att ställa upp två olika brottsgrupper och säga, att den verkligt farlige rattfylleristen skall straffas strängt, och de andra, vilka inte kunna visas ha direkt varit farliga för trafik-säkerheten men som dock ha förtärt en viss spritmängd, skola också straffas, ty det hör till god ordning, att man inte kör bil, då man druckit så mycket sprit. Det är en helt annan sak, och det kan enligt min mening inte leda till att de svåra rattfylleristerna skulle komma lindrigare undan än de för närvarande göra.

Jag kan sammanfatta vad jag här anfört på det sättet, att jag inte kan finna annat än att utskottsmajoritetens förslag innebär en försämring av Kungl. Maj:ts förslag och i vissa hänseenden också en försämring av den gällande lagstiftningen, därför att det på en del områden skapar större oklarhet än den som nu råder. Detta mitt ställningstagande är inte på något sätt dikterat eller motiverat av någon slapphet gentemot rattfylleriet, och jag hoppas att i denna debatt slippa få höra sådana påståenden som att de, som inte vilja gå med på utskottets förslag, skulle slå vakt om rattfylleriet o. dyl. Jag har själv under åtta år suttit som underrättsdomare och har dömt en mängd rattfyllerister. Jag har dömt mycket hårt, när det gällt ansvarslösa rattfyllerister. Jag anser, att man inte har någon anledning att hysa förbarmande med dem. Men jag har också kommit till den uppfattningen att det är farligt att alltför mycket gå efter schablon på detta område. Man kan därigenom göra mer skada än nytta. Man bör se till, att straffet står i proportion till den gärning, som straffas. Och jag tror att det är av mycket stor betydelse, inte minst på detta område, att man verkligen går försiktigt fram, så att man för varje steg man tar framåt har stöd i ett allmänt rättsmedvetande. Det är inte någon tom fras detta, utan det är av verklig betydelse, att en lagstiftning som denna mötes med förståelse från alla ansvarskännande medborgare i samhället. Går man för hastigt fram, kan man göra mer skada än nytta. Det väsentliga i denna lagstiftning är enligt min mening den uppfostrande verkan, som den bör ha, och den tillgodoses bäst, om man inte gör några språng i lagstiftningen utan går fram allt efter som erfarenheten visar, att man bör gå fram. Jag kan inte finna, att utskottsmajoritetens förslag tillgodoser dessa synpunkter, vilket däremot enligt min mening Kungl. Maj:ts förslag gör. Detta innebär i många hänseenden en allvarlig skärpning av den nuvarande lagstiftningen men är utformat på ett sådant sätt, att skadeverkningar inte kunna uppkomma därigenom.

Jag ber, herr talman, att med vad jag här har sagt få förorda Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Schlyter: Herr talman! Genom statsrådet Bergquists här lämnade redogörelse för lagstiftningens tillkomst har en förträfflig utgångspunkt tillhandahållits för kammarens diskussion i ämnet. Ingen har lagt ned mera möda på utredningen av detta spörsmål än herr statsrådet själv, och det finns ingen inom utskottet, som icke i hög grad uppskattar det av honom verkställda utredningsarbetet.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

När jag nu försöker med några ord svara på de anmärkningar, som herr statsrådet har framfört emot utskottets förslag, skall jag inte därvid själv försöka att systematiskt eller fullständigt lägga fram saken för kammaren. Frågan har så många aspekter, att den lämpligare belyses här i kammaren av personer, som äro mera erfarna än jag på detta område. Jag skall därför försöka följa den av herr statsrådet lämnade redogörelsen punkt för punkt och göra några reflexioner med anledning därav.

Herr statsrådet började med att redogöra för hur han kommit fram till förslaget i sitt betänkande, och han utgick då från en kritik av den nu gällande lagstiftningens brottsrekvisit, den nu gällande lagens beskrivning på den, som skall straffas för rattfylleri, nämligen den, som förer bil, när han är »så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar». Herr statsrådet började med att kritisera detta uttryckssätt, och sade att det innebar en stor oklarhet och att han för sin del hade funnit förklaringen till en del av de olägenheter, varav vi för närvarande lida, just i lagstiftningens olämpliga utformning. Sedan han hade framställt den tesen, övergick han till att söka något botemedel härför och kom då mycket hastigt över till frågan om att finna en grund för lagstiftningen i olika promillesatser för alkoholkoncentrationen i blodet. Man hade i stället väntat sig av den ärade talaren, att han skulle förklara, att brottsrekvisitet i hans förslag var så mycket klarare och bättre än den nu gällande lagstiftningens, att man på det skulle kunna bygga förhoppningen om framtida bättre resultat av denna strafflagstiftning.

Nu är det så, som herr statsrådet senare i sitt anförande utvecklade, att han har utbytt satsen »så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar» mot satsen »så påverkad av starka drycker, att han icke kunnat på betryggande sätt föra fordonet». Om man ställer dessa båda satser bredvid varandra, vågar jag ha den uppfattningen — och den kom till uttryck även i det av herr statsrådet med gillande citerade yttrandet av den skånska hovrätten över hans ursprungliga förslag — att om man utbyter den gällande satsen mot ett brottsrekvisit som säger, att den skall straffas, som icke har kunnat på betryggande sätt föra fordonet, ja, då komma vi ur askan i elden. Det kan icke råda något det allra minsta tvivel om att domstolar, satta att döma efter den paragrafen, och tilltalade, instämnda att svara för brott mot den paragrafen, skulle anse, att kravet på bevisning om att vederbörande hade varit berörd av starka drycker genom detta nya rekvisit väsentligen skärpts. Det är inte fråga om annat än att, om man inte sedermera hade tagit sin tillflykt till promillebestämmelserna, den av herr statsrådet föreslagna ändringen i brottsrekvisitet skulle ha lett till en väsentlig minskning av antalet fällande domar för ifrågavarande brott här i landet. Därom kan inte råda någon tvekan, och därom voro till exempel alla de i avdömande av rattfyllerimål mycket erfarna ledamöter i den hovrätt jag tillhör, som yttrade sig över herr statsrådets förslag, fullständigt ense. Vi ifrågasatte också där nere, huruvida det fanns någon anledning att formulera om brottsrekvisitet. Den nuvarande brottsbeskrivningen har tillämpats under en lång följd av år, den har ingått i domstolarnas och i bilförarnas medvetande. Det har från början rätt en viss osäkerhet om hur man skulle tillämpa denna bestämmelse, men, såsom hovrätten sade i sitt utlåtande, för närvarande råder icke större ovisshet på detta område än beträffande andra brottsbeskrivningar i olika strafflagar.

I stället för att visa, att raddningen skulle ligga i den av herr statsrådet föreslagna brottsbeskrivningen — sedermera upptagen i den kungl. propositionen med den väsentliga jämkningen, att man från det gamla brottsrekvisitet bibe-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

höll uttrycket »kan antagas», så att det alltså kom att heta »så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet» — övergick sålunda herr statsrådet till att visa nyttan och nödvändigheten av att taga sin tillflykt till ett begagnande i lagtexten av bestämmelser angående alkoholkoncentrationen i blodet. Jag skall litet senare, på samma sätt som herr statsrådet gjorde i sitt anförande, återkomma till dessa promillefrågor. Redan i det sammanhanget upptog emellertid herr statsrådet en kritik av utskottets förslag, att redan en koncentration i blodet av 0.5 promille skulle anges såsom grund för straff. Herr statsrådet anförde, att det skulle leda till att personer, som enligt allmän uppfattning icke voro så påverkade av sprit, att de voro farliga för trafiksäkerheten, skulle bli straffade, vidare att det skulle bero mera på en slump, om en person kom att drabbas av lagens straff eller icke, och för det tredje att det skulle kunna leda till trakasserier och spioneri. Naturligtvis är det alldeles riktigt såsom herr statsrådet säger, att man i dessa fall skulle kunna tänkas få anledning att göra sådana invändningar mot promillebestämmelserna, men vad jag vågar påstå är, att skillnaden mellan propositionens 0.8 och utskottets 0.5 promille i dessa tre avseenden är, för att använda ett en gång från statsrådsbanken fällt uttryck, mikroskopisk, medan den ur nykterhetsbefrämjande synpunkt är betydande. Herr statsrådet omnämde också redan på detta stadium i sitt anförande, att den av honom i betänkandet föreslagna lägsta promillesatsen, 1 promille, i propositionen var nedsatt till 0.8. Han förklarade, att den nedsättningen icke var vald godtyckligt, utan den var grundad på hänsyn till det kvantum sprit, som förtärts och som man kan konstatera ha blivit förtärt, när alkoholkoncentrationen i blodet uppgår till denna siffra. Vid ett annat tillfälle har herr statsrådet upplyst att 0.8 promille motsvarar för en person, som väger 60 kg, två snapsar på fastande mage och för en person, som väger 90 kg, tre snapsar på fastande mage. Jag skulle kunna anföra ett bättre skäl för att sätta gränsen vid 0.8 promille, ett skäl som först på ett senare stadium har kommit till min kännedom.

När man först hörde talas om en gräns vid 0.8 promille, trodde jag verkligen, att det var en »statsutskotts-kompromiss» mellan 1 promille och 0.5 promille, för att ge litet åt vartdera hållet, men den är verkligen bättre grundad än så, och bättre grundad än på det förhållande angående de två och tre snapsarna, som jag nyss omnämde. Det förhåller sig nämligen på det sättet, att man i Danmark har gjort mycket grundliga undersökningar av förhållandet mellan olika alkoholkoncentrationer i blodet och vederbörandes reaktion emot spriten, alltså vederbörandes grad av påverkan. I Köpenhamn har man lyckats genomföra den förträffliga anordningen, att alkoholundersökningarna, d. v. s. de kliniska undersökningarna av dem, som anhållits för rattfylleri, koncentrerats hos en enda läkare, som sålunda har vunnit en mycket stor rutin på detta område och på vars omdöme man därför kan i hög grad lita. Han har gjort upp en statistik över resultaten av sina kliniska undersökningar, och på denna grundval har han kommit till den uppfattningen, att regelmässigt personer, som ha en alkoholkoncentration i blodet av just 0.8 promille eller däröver, vid den kliniska undersökningen ha befunnits vara påverkade av den alkohol de förtärt. Detta är så vitt jag förstår det bästa och starkaste skäl, som man skulle kunna anföra till förmån för den kungl. propositionens 0.8 promille, och det skälet har också anförts av det danska Retslægeraadet, som år 1937 lade fram sitt förslag om att man skulle anse 1 promille alkohol i blodet utgöra bevis för påverkan. Detta samma Retslægeraad har nämligen sedermera med stöd av dessa undersökningar gått in med en ny framställning och just föreslagit 0.8 promille såsom gräns. 0.8 promille är alltså en gräns.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

som man bör taga med det allra största allvar och som förtjänar synnerligt övervägande inom riksdagen, när den skall fatta sitt beslut. Men, såsom jag nyss sade, skillnaden mellan 0.8 och 0.5 promille är i detta sammanhang så obetydlig, att några stora argument icke kunna anföras mot att gränsen sättes vid 0.5 promille, som icke också kunna anföras mot att den sättes vid 0.8 promille.

Efter sina resonemang om de olika promillesatserna kom herr statsrådet i sitt anförande fram till att Kungl. Maj:t slutligen i propositionen också gått in för en omformulering av den nya lagen. Man ville markera, att det var faran för trafiksäkerheten, som skulle vara avgörande vid brottsrekvisitets uppbyggande. När han sedan övergick till kritik av utskottets utlåtande, började han, såsom rimligt kunde vara, just med frågan om brottsrekvisitet. Det är i alla fall det grundläggande för lagstiftningen. Han gjorde då gällande, att hela grunden för lagstiftningen bör vara, att vederbörande är olämplig att köra bil. Därom tror jag att alla i Sveriges land kunna vara ense. Det gäller då endast att undersöka och försöka fastslå i lagtext och genom praxis, hur man skall kunna bedöma, om vederbörande är olämplig att köra bil eller inte. Först och främst måste man finna en formulering av brottsrekvisitet, och man frågar sig då: Är det en förbättring att utbyta den nu gällande lagens brottsrekvisit »så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar» mot det av herr Bergquist i hans betänkande föreslagna »så påverkad av starka drycker, att han icke kunnat på betryggande sätt föra fordonet» eller mot propositionens modifiering »så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet»? Vad har brottsrekvisitet för betydelse vid lagens tillämpning? Herr statsrådet tryckte mycket starkt på att det hade betydelse för den stora allmänheten, som kände till vad lagen stadgade och inställde sig därefter. Därjämte har det naturligtvis också mycket stor betydelse för domstolarna, som skola under lagens bud subsumera det faktiska förhållande, som i målet har blivit bevisat. Liksom jag nyss i början av mitt anförande uttalade ett antagande om huru domstolarna skulle bedöma omformuleringen, vågar jag i motsats mot herr statsrådet antaga, att det övervägande flertalet av bilförare, som bli åtalade inför domstol, skulle komma att göra gällande, att de på betryggande sätt kunnat föra fordonet. De kunna kanske också förebringa bevisning om att de fört fordonet på betryggande sätt. Om man i stället kan säga till dem, att gällande lag förbjuder dem att föra bil, när det kan antagas att de sakna nödigt herravälde över sina handlingar, är enligt min uppfattning just denna mera abstrakta beskrivning, även om den kan sägas vara oklarare därför att den är mindre konkret, i alla fall effektivare gentemot dem som det här gäller att tillämpa lagen på.

Propositionens brottsrekvisit tillspetsas ännu ytterligare både i domstolarnas och i bilförarnas uppfattning genom ingressen till det andra momentet, som säger, att har icke styrkts, att vederbörande var så påverkad som säges i första momentet, skall han dömas efter en lindrigare straffskala. Härmed blir det ju så klart utsagt som det gärna kan utsägas i en lagtext, att det skall styrkas, att den tilltalade icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, innan han kan fällas efter första momentet.

Herr statsrådet nämnde någon gång under sitt anförande, att han ville göra gällande, att det icke var det ringaste undseende med rattfylleristerna som drev honom till hans förslag. Jag är fullkomligt övertygad om den saken. Men å andra sidan är jag fullkomligt övertygad om att på avfattningen av förslaget har inverkat en för mig mycket förklarlig och i många hänseenden

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)
sympatisk önskan hos herr statsrådet att minska användningen av fängelsestraff beträffande rattfyllerister. Det råder icke den ringaste tvekan om att domstolarna med nu gällande lag i ett stort antal fall ha sett sig nödsakade att till fängelse döma bilförare, som varit påverkade av alkohol men i fråga om vilka både domstolarnas rättskänsla och den allmänna rättsuppfattningen reagerat mot ett frihetsstraff. Jag anser det därför alldeles givet önskvärt, att lagstiftningen bereder möjlighet för domstolarna att taga hänsyn till de individuella förhållandena, till den tilltalades farlighet och till de mer eller mindre allvarliga omständigheterna i det föreliggande fallet, när de välja mellan olika straffarter. Jag har sålunda ingenting i princip att erinra mot att herr statsrådet har strävat efter att åstadkomma en sådan uppsortering av fallen. Jag har endast velat konstatera, att såsom propositionen och i ännu högre grad herr statsrådets eget förslag äro skrivna, är det uppenbart att detta skulle bli effekten av den föreslagna omformuleringen.

Jag kommer därmed över till den andra punkt, i vilken herr statsrådet kritiserade utskottet. Det gällde presumtionen. Han citerade de invändningar, som utskottet hade gjort mot propositionens presumtion. Vad är det då denna presumtion innehåller? Herr statsrådet sade, att han har utbyggt brottet i två våningar. Den övre våningen kan man kalla rattfylleri, de grövre fallen som straffas med fängelse eller vid förmildrande omständigheter med böter, d. v. s. nu gällande straffskala, vilken enligt praxis vanligen tillämpas så, att domstolarna döma till frihetsstraff. Den lägre våningen avser närmast en polisförseelse, vid vilken det icke styrkes, att vederbörande ej kunnat föra bilen på betryggande sätt, men där man dock vet, att han har druckit så mycket alkohol, att man anser att han varit olämplig att föra bilen, och där man såsom bevisgrund härför har tytt sig till en viss alkoholkoncentration i blodet.

Nu har emellertid naturligtvis herr statsrådet, som är utomordentligt klar i sin tanke, funnit, att om han i första momentet bara skulle skriva, att man straffar den, som icke har kunnat på betryggande sätt föra fordonet, och sedan i andra momentet skulle straffa den, beträffande vilken detta icke blivit styrkt men som har en alkoholkoncentration av 0.8 promille i blodet, skulle det bli en fullständig revolution i domstolarnas tillämpning av lagen. Då skulle nämligen domstolarna i ett stort antal fall icke anse det styrkt, att vederbörande icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, utan flytta över straffvärda fall till polisförseelsen i det andra momentet. Det är således den ändring i brottsrekvisitet, som herr statsrådet har föreslagit, som nödvändiggör för honom att tvinga domstolarna till att i alla fall döma efter den strängare skalan, fastän brottsrekvisitet är skrivet på ett sådant sätt, att de tilltalade ofta icke skulle komma att falla under den. Det är därför som herr statsrådet har varit nödsakad att för att tvinga folk upp i den övre våningen uppställa ett nytt promilletal, högre än det som fordras för det andra momentet. I såväl herr statsrådets eget betänkande som propositionen har nämligen 1.5 promille uppställts såsom ett faktum, som tvingar domstolarna att döma vederbörande för att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet. Jag skall gärna medge, att detta promilletal är satt så högt, så att även i det avseendet har herr statsrådet rätt, att man utan större samvetsnöd såsom regel skulle kunna döma en person med 1.5 promille efter den strängare skalan. Felet är bara, att man har fått ett olämpligt avfattat brottsrekvisit. Man säger nämligen, att den som har ett visst promilletal alkohol i blodet utan vidare skall anses icke ha kunnat på ett betryggande sätt föra fordonet. Han kanske har tio de förnämsta experter på bilföring, som vittna och taga på sin ed, att han fört fordonet alldeles briljant och att det icke har varit det ringaste fel på hans bilföring, men icke

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

desto mindre skall domstolen döma honom efter en paragraf, som för straff förutsätter, att han icke har kunnat på betryggande sätt föra fordonet.

Denna invändning gentemot herr statsrådets förslag och propositionen är, såsom jag förut sagt, mera teoretisk, därför att jag tror icke, att det skall kunna påvisas så många fall, där vederbörande icke gjort sig förtjänt av frihetsstraff, när han för bil med 1.5 promille i blodet. Mera chockerande skulle det enligt min mening bli att med bibehållen brottsbeskrivning sänka promilletalet i första momentet från 1.5 till 1, såsom det har föreslagits i en del motioner och i en av reservationerna, och sålunda för varje person som har en alkoholkoncentration i blodet av 1 promille förbjuda motbevisning, gående ut på att han icke har gjort sig skyldig till det brott för vilket han blivit åtalad. Även om den föreslagna presumtionen icke är så chockerande, när det gäller propositionen, framträder sålunda dess principiella förkastlighet bättre, om man tillspetsar situationen såsom skett i motionerna.

Emellertid är det, herr talman, svårt att förstå, varför man skall behöva dela upp detta brott mot trafiksäkerheten i två våningar. Vi ha ju så otaligt många större och vidlyftigare straffskalor i vår strafflag, där man förtroendefullt överlåtit åt domstolarna att bedöma de olika fallen efter deras egenart. Vi ha straffskalor med fem kronors böter som minimum och fyra, ja, ändå flera års straffarbete som maximum, där man låter domstolarna bedöma varje fall efter sin art, och ingen människa har kommit på idén, att ett mycket grovt bedrägeri skulle bli för mildt bedömt av domstolarna, bara därför att man kan bli dömd till fem kronors böter för ett mycket ringa bedrägeri. Jag förstår därför icke, varför lagstiftaren skall ha ett så oerhört misstroende mot domstolarna just i denna fråga. Det förhåller sig ju så, herr talman, att vi redan nu i domstolarna beträffande rattfylleri förfoga över en straffskala, som innebär fängelse eller vid förmildrande omständigheter böter. Vi ha varit befogade att döma till böter vid förmildrande omständigheter, vilka få anses föreligga bl. a. när alkoholkonsumtionen varit ringa och faran ringa eller ingen. Vi ha sålunda kunnat döma till böter och vi ha även kunnat döma villkorligt, men varken villkorlig dom eller böter har hittills i rättsskipningen förekommit i någon större utsträckning. Domstolarna ha visat sig i allra högsta grad lojala vid tillämpningen av lagstiftningen på detta område och ha icke givit någon anledning till den misstro, som skulle ligga i ett så pedantiskt uppdelande av brottet, som här är föreslaget och som, jag upprepar det, framtvingsats av den olämpliga omskrivningen av brottsrekvisitet.

Sedan fortsatte herr statsrådet med att framhålla, att utskottets positiva förslag innebär en revolution i nuvarande förhållanden. Han sade, att det innebär, att var och en som har en alkoholkoncentration av 0.5 promille hädanefter skulle straffas för rattfylleri. Nej, herr talman, det innebär det icke. Rattfylleri är ett missbrukat ord och en mycket olämplig beteckning på det, som det här är fråga om. Med ordets makt över tanken förleder det många bilförare att tänka, att han icke blir straffad, om han icke gör sig skyldig till fylleri. Men det är icke fylleriet, som utskottet vill bestraffa, utan vad utskottet vänder sig mot är faran för trafiksäkerheten av att personer, som ha konsumerat sprit, sätta sig vid ratten. Det är en rent abstrakt fara, vars existens det gäller att genom straffbudet inbulta i människornas medvetande. Erfarenheten, läkarvetenskapen och verkställda undersökningar på detta område ha ofrånkomligt konstaterat, att konsumtion av alkohol även i ringa doser medför en verklig fara för trafiksäkerheten. Det är denna fara, som man vill förebygga genom den föreslagna lagstiftningen, och för att åstadkomma detta måste man gå långt ned till relativt låga alkoholkonsumtioner och straffbelägga dem för att förmå bilförarna att avstå från att konsumera sprit. Detta är icke att

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

stämpla dem som rattfyllerister. En mycket aktad ledamot av riksdagen yttrade vid ett tillfälle: »Jag har många gånger kört bil med en alkoholhalt av 0.5 promille i blodet och trott mig köra med god säkerhet. Jag har haft den övertygelsen, att jag icke saknat nödigt herravälde över mina handlingar, och därför har jag förtärt en myckenhet alkohol, som lett till att om jag skulle ha blivit undersökt, skulle en alkoholkoncentration av 0.5 promille ha kunnat konstateras. Men blir utskottets förslag lag, fortsatte han, kommer jag naturligtvis att rätta mig efter det, ty i så fall vet jag, vad jag får att hålla mig till. Då ha lagstiftarna meddelat det svenska folket, att de efter noggrant övervägande funnit, att även konsumtionen av små mängder sprit innebär en sådan fara för trafiksäkerheten, att de förbjudit detta och straffbelagt brott mot denna föreskrift.» — Efter ett inskrivande i lagen av gränsen 0.5 promille kan varenda bilförare, som icke är imbecill, förstå, vad han har att rätta sig efter, och han kan icke, när han blir åtalad, komma med några invändningar, att han kunde på ett betryggande sätt föra fordonet, ty då får han till svar: »Det är icke det, som det här är fråga om, utan vad det här gäller är, att din alkoholkonsumtion enligt allmän erfarenhet innebär fara för trafiksäkerheten, och eftersom detta är konstaterat, ha lagstiftarna förbjudit detta, och det är denna bestämmelse, som du har brutit emot.»

Herr statsrådet gjorde vidare gällande, att det bara blir större oklarhet genom utskottets sätt att skriva, ty vad är »påverkad» och hur skall man tolka detta begrepp, frågade han. En viss tolkning, sade herr statsrådet, erhåller man av bestämmelsen, att den, som har en alkoholkoncentration av 0.5 promille i blodet, under alla förhållanden skall anses påverkad. Så långt äro vi således ense, att så snart det kunnat tagas blodprov, blir det icke någon vidare diskussion om huruvida vederbörande varit påverkad eller icke, så snart han har 0.5 promille eller däröver. Den som har 0.5 promille har så mycket alkohol i blodet, att denna kvantitet enligt allmän erfarenhet måste ha påverkat hans lämplighet som bilförare i ogynnsam riktning.

Jag kan för övrigt redan nu taga upp en invändning, som herr statsrådet framförde på ett litet senare stadium, nämligen att utskottet genom denna bestämmelse ju självt har uppställt en presumtion, medan det kritiserat regeringens presumtion. Men, mina herrar, det är ju någonting helt annat att säga, att om en person har en viss alkoholkoncentration i blodet, skall han anses icke ha kunnat på betryggande sätt föra fordonet, även om han kan komma med tio sakkunniga vittnen, som intyga att han fört fordonet på ett betryggande sätt, än att fastslå, att den, som har en viss alkoholkoncentration i blodet, skall anses i lagens mening vara påverkad. Vi kunna ju taga hela läkarvetenskapen till intyg på att den, som har en alkoholkoncentration av 0.5 promille i blodet, är påverkad. Bestämmelsen om 0.5 promille har emellertid den betydelsen att därav framgår, att man *kan* ha en viss lägre promille än 0.5 utan att anses i lagens mening påverkad. Man har förebyggt en sådan vantolkning av förslaget, som att även den allra obetydligaste alkoholkonsumtion, ett glas vin eller öl, som ju dock faktiskt fysiologiskt medför en viss påverkan, skulle falla under lagen. Denna tolkning av ordet »påverkad» stämmer också med språkbruket. Det finns väl ingen människa här i landet, som, ifall man frågade honom vad som menas med påverkad av alkohol, skulle säga att det betyder, att man förtärt några droppar av varan, utan »påverkad» innebär ju, att alkoholen har verkat så, att man på något sätt kan iakttaga och konstatera det. Detta är icke, såsom herr statsrådet sade i sitt anförande nyss, detsamma som att vederbörande skulle vara »synbarligen berörd». Varje för bilkörning i alkoholpåverkat tillstånd anhållen person blir underkastad en klinisk undersökning. Man tillkallar en läkare, som låter den anhållne undergå en rad av prov för att konstatera,

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

om han är påverkad eller icke. Det är en mycket omsorgsfull och i detalj utarbetad metod, som då användes för att avgöra, huruvida den utomstående läkaren på vetenskapligt sätt med stöd av erfarenheter, grundade på tidigare rön, kan konstatera påverkan. Sedan läkaren med anlitande av alla sina sinnen besvarat alla frågor i det formulär som är uppställt för honom, kommer han till ett slutligt omdöme, som han skriver ned i sitt utlåtande, och då skall han besvara frågan: icke märkbart påverkad, lindrigt påverkad eller höggradigt påverkad. Där ha vi ju ordet påverkad. Ingen har betvivlat, att icke varje läkare skulle veta, vad som menas med påverkad. Man har bara delat upp frågan om påverkad i de tre graderna. Den lägsta graden är »icke märkbart påverkad». Men detta »icke märkbart påverkad» betyder icke, att vederbörande icke smakat en droppe sprit, utan, det innebär, att läkaren icke kunnat konstatera några tecken, som visa, att spriten påverkat vederbörande i ogynnsam riktning. Begreppet påverkad är således icke så mystiskt, svårförståeligt eller oklart, som herr statsrådet antydde. Praktiskt taget kommer sålunda en lagstiftning, som straffar den, som är påverkad, att medföra straff för alla, som enligt läkarutlåtande och domstolens uppfattning varit lindrigt påverkade, ty även den lindrigt påverkade är ju påverkad, och lagen gör i det avseendet icke någon skillnad.

Från begreppet påverkad övergick herr statsrådet till promilletalet och gjorde där en erinran mot utskottet, som jag inte har fullständigt material under mina ögon för att i detalj kunna belysa. Han sade, att utskottet har skrivit, att det övervägande antalet myndigheter avstyrkt förslaget. Denna uppgift av utskottet är grundad på den redogörelse, som i den kungl. propositionen lämnas över infortrade yttranden, och antagligen icke på ett framplockande av varje särskilt yttrande i den digra akten. Jag skall emellertid undersöka denna sak närmare och, om det ges anledning därtill, återkomma för att eventuellt erkänna något misstag.

Sedan talade herr statsrådet om utskottets s. k. presumtion, vilken jag redan behandlat, och övergick därefter till det, som han ansåg vara det mest komprometterande för utskottet, nämligen att utskottet har en gemensam straffskala för hela det brott, som det här är fråga om. Även denna synpunkt har jag tidigare berört. Herr statsrådet frågade, vart detta skulle leda, och trodde, att det skulle komma att leda till ett ökat antal frihetsstraff, vilket han närmare motiverade. Eller också, sade han, kommer det att leda till att domstolarna komma att döma lindrigare, så att de icke komma att med frihetsstraff straffa dem som förtjäna detta. Jag kan faktiskt icke förstå, varför herr statsrådet, som ju själv omtalade, att han suttit som domare i underrätt i sju år, skall ha en sådan misstro mot domstolarna. Varför skall man antaga, att domstolarna antingen skola döma för strängt eller för mildt? Varför skall man icke kunna antaga, att domstolarna, som ju ha en oerhörd vana att behandla icke bara brott mot trafiksäkerhetsreglerna utan otaliga andra brott, som dragas under deras prövning, skola ha förmåga att röra sig inom en relativt omfattande straffskala? I varje fall ber jag att få upplysa om att när jag för min del varit med om utskottets förslag, har jag icke tänkt mig annat, än att det skall vara full frihet för domstolarna att vid förmildrande omständigheter döma till böter såsom det står i lagen. Förmildrande omständigheter menar jag då komma att föreligga i de lindriga fall, som nu genom straffbestämmelsernas utvidgning komma att hämtas från periferien av de förseelser, som vi anse böra straffas. Om vi således få tag i en bilförare med en mycket lindrig alkoholkoncentration i blodet och mot vars bilkörning man icke kan anmärka något och i fråga om vilken varken den kliniska undersökningen eller avgivna vittnesmål ens tyda på att någon fara för trafiksäkerheten har förelegat, utan vi bara ha detta

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)
lagens tvingande bud, att han bör straffas för den alkoholkoncentration av 0.5 promille han har i blodet, så finner jag det alldeles uppenbart, att enligt vanligt betraktelsesätt vid domstolarna detta är ett fall med förmildrande omständigheter, som skall bestraffas med böter. Det är därför en fullkomlig vartolkning av utskottets förslag, när man förklarar, att det skulle leda till att var-enda person med en alkoholkoncentration av 0.5 promille i blodet skulle sättas i fängelse.

Jag har, herr talman, redan uppehållit mig vid herr statsrådets anförande mycket längre än vad jag hade tänkt, att jag skulle göra, därför att jag till utskottets övriga ledamöter gärna ville spara argument i denna diskussion, som berör en av de allra svåraste frågor som riksdagen har att bedöma. Jag kan visst inte göra gällande, att utskottets förslag är den enda rationella eller förnuftiga lösning av detta spörsmål, som kan tänkas, men jag kan absolut inte gå med på herr statsrådets omdöme, att det innebär en försämring av hans förslag. Utskottets egna ledamöter äro naturligtvis inte de rätta personerna att träffa en dom härvidlag, utan det får riksdagen göra genom sitt ställningstagande i valet mellan den kungl. propositionen och utskottets förslag. Jag är dock för min del övertygad om att, om riksdagen antager utskottets förslag, detta skulle bli till större båtnad och välsignelse vid bekämpandet av faran för trafiksäkerheten här i landet än vad den kungl. propositionen skulle bli.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen blev nu för en stund avbruten för att begärt tillfälle skulle beredas herr statsrådet *Möller* att avlämna kungl. propositioner.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 284, angående anslag till uppförande av en hovrättsbyggnad i Göteborg;
nr 286, angående anslag till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation för budgetåret 1941/42;

nr 288, med förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes; samt

nr 289, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 17 juni 1938 (nr 287) om semester, m. m.

*Ang. ändrad
lagstiftning
om rattfylleri
m. m.
(Forts.)*

Fortsattes överläggningen angående första lagutskottets utlåtande nr 36.

Herr **Johanson, Karl Emil**: Herr talman! Inför det faktum att antalet trafikolyckor på våra vägar och gator i och med den ökade motortrafiken stigit i oroväckande grad äro vi väl alla eniga om att det från samhällets sida bör vidtagas åtgärder för att söka minska dessa olyckor. Bland de åtgärder, som härvidlag kunna komma i fråga, äro säkerligen de, som taga sikte på att sätta stopp för vad man med ett ofta missbrukat ord brukar kalla för rattfylleriet, de allra viktigaste. Vi böra emellertid taga i beaktande, att det, om vi nu begränsa oss till att endast tänka på motorförarna själva, förutom spritpåverkan även finns många andra orsaker till trafikolyckor — såsom bristande uppmärksamhet och förmåga till vakenhet och snabbhet i tanke och handling — som jag tror bidragit lika mycket till trafikolyckorna som alkoholmissbruk. Det är säkert av behovet påkallat, att vi i ett större sammanhang söka utreda orsakerna till trafikolyckorna och botemedlen däremot.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

En sådan utredning torde nog också tvinga sig fram, när mera normala trafikförhållanden åter inträda.

Det i dag föreliggande förslaget avser endast en del, visserligen en mycket viktig del, av problemet, nämligen frågan om nykterheten vid ratten. Visserligen visar den offentliga statistiken, att under år 1938 ej mer än 5.6 procent av trafikolyckorna direkt förorsakats av alkohelpåverkan, men det är uppenbart, att spritpåverkan varit en bidragande orsak till många andra trafikförseelser, såsom bristande uppmärksamhet, felaktig körning m. m. Om behovet av en utvidgad och förbättrad lagstiftning i detta avseende torde icke heller mer än en mening råda.

Vad vi nu här närmast ha att taga ställning till är de föreslagna ändringarna av 1 § lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon samt ändringarna i motorfordonsförordningens bestämmelser angående indragning av körkort. I fråga om 1 § lagen den 7 juni 1934 är det ju uppenbart, att jag såsom lekman icke kan ge mig in på en diskussion om vilket som är den bästa formuleringen, d. v. s. »nödigt herravälde över sina handlingar» eller »på betryggande sätt kunnat föra fordonet». Efter det mycket omfattande arbete, som vi i första lagutskottet nedlagt på behandlingen av denna fråga, vill jag dock tillåta mig att framhålla, att jag alltmer stadgats i den uppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag är bättre än utskottsmajoritetens, särskilt för dem som skola försöka att leva efter lagen. Kungl. Maj:ts förslag ger i första stycket av paragrafen anvisning om att den, som är så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, är straffbar, oavsett hur stor alkoholkoncentration han har i blodet. Det andra stycket i samma moment stadgar, att den, som har en alkoholkoncentration i blodet av 1.5 promille eller däröver, under alla förhållanden skall betraktas som om han hade varit påverkad på samma sätt som i första stycket avses. Sedan kommer i andra momentet en helt ny brottstyp, nämligen att en viss lägre alkoholkoncentration i blodet vid förande av motorfordon medför straff, även om det ej är styrkt, att föraren varit så påverkad, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet. Det kan visserligen synas hårt att döma till straff, då det ej kan påvisas, att någon skada skett, och ej heller, att det förefunnits risk för att skada skulle ha kunnat uppkomma. Inför alla de faror, som hota i fråga om biltrafiken, får man emellertid utgå ifrån att denna bestämmelse skall hava en uppfostrande verkan och utgöra en varning för att så att säga leka med elden. Enligt min uppfattning är 1 §, sådan den är formulerad i den kungl. propositionen, enkel och klar och bör ej giva anledning till erinran eller misstydningar. Den omformulering av lagtexten, som utskottsmajoriteten föreslagit, innebär en avsevärd skärpning av brottsbestämmelserna och är också för menige man mera svårtydd. Det kan möjligen för jurister och dömande myndigheter vara mera behagligt att hava en så formulerad lagtext som utskottsmajoriteten föreslagit, emedan den i tillämpningen ger större friheter, i all synnerhet om man känner tillfredsställelse av att, som någon yttrat, producera brottslingar och fångar, men för det stora flertalet, som skola försöka leva efter lagen och söka bidra till trafiksäkerheten, innebär omformuleringen en avsevärd försämring.

Den viktigaste frågan är kanske dock bestämmelsen om vilken lägsta alkoholkoncentration i blodet som under alla förhållanden skall vara straffbar. Utredningsmannen har efter moget övervägande och klar motivering stannat vid 1.0 promille, Kungl. Maj:t har föreslagit 0.8, och i motioner har påyrkats 0.5. Lagrådet har i yttrande över förslaget på angivna skäl hemställt om en återgång till utredningsmannens ursprungliga förslag 1.0.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Någon torde nu kanske fråga: vad innebära dessa promillesatser i praktiken? Hur mycket alkohol kan en person förtära utan att komma över dessa promillesatser? Det är väl i allmänhet så, att en fråga, som man inte har anledning att särskilt sätta sig in i, studerar man inte så noga som ett utskott är skyldigt att göra. Enligt verkställda undersökningar kan en medelstor karl taga två snapsar och en flaska pilsner utan att riskera att komma över en promille eller en snaps och en halv öl utan att komma upp till 0.8. Vid en högsta promillehalt av 0.5 kan en mindre person ej taga en snaps och ett glas öl utan att riskera att komma över straffgränsen. Vilken inverkan en sådan alkoholförbrukning har på körsäkerheten, blir väl i de flesta fall individuellt. Under alla förhållanden kan den ej medföra stora risker. Även i detta avseende ansluter jag mig till den kungl. propositionens förslag, att gränsen för straffrihet enligt 2 mom. sättes till högst 0.8 promille. Det torde inte vara överflödigt att även taga någon hänsyn till de hundratusentals oförvitliga och pålitliga motorförare i detta land, som med påpasslighet, omsorg och skicklighet undvika risker och vilka visserligen ej äro absolutister, men hava den ansvarskänsla och karaktärsstyrka, att de ej göra sig skyldiga till skadlig alkohelpåverkan. Stannar riksdagen vid 0.5 promille, uppstår risk för att de komma att betraktas och straffas som brottslingar, om de vid sin måltid en gång på dagen ta en snaps och en halva öl. Detta synes strida mot det allmänna rättsbegreppet och kränka skäliga anspråk på rättvisa och billighet. Sättes däremot promillehalten till 0.8, kunna de behålla denna frihet, under det att förtärandet av två snapsar och ett glas öl kan bli straffbart för en person som ej väger 80 kilogram. Jag anser att samhället ej för närvarande bör gå längre i sitt krav på nykterhet vid ratten. Det bör också beaktas, att en lagstiftning som strider mot den allmänna rättsuppfattningen svårigen kan upprätthållas och ofta efterföljes av långt gående bakslag. Det kan t. x. erinras om att när vi hade fartbegränsning för personbilarna — vilket säkert var till fördel för trafiksäkerheten — denna bestämmelse ej kunde upprätthållas, enär alla, från landshövdingen i länet till fiskhandlaren på sin skrangliga Ford, körde fortare än 45 kilometer i timmen, så att det ej fanns annan utväg än att taga bort denna bestämmelse och lita till förarnas ömdöme och ansvarskänsla, vilket man också bör göra.

I utskottsmajoritetens förslag till ändringar i motorfordonsförordningen hemställs i anslutning till förslaget om sänkning av promillehalten, att körkort skall återkallas, då blodanalys visar en alkoholkoncentration av 0.5 promille i stället för i propositionen föreslagna 0.8.

Indragning av körkortet är för många yrkeschaufför ett avsevärt större straff än fängelse under kortare tid eller dagsböter, då han därigenom berövas sina utkomstmöjligheter och hans familj samtidigt försättes i nödläge. Det skulle väl ändå vara upprörande för rättskänslan, om en motorförare, som efter en ansträngande dag vid sin måltid tar fem centiliter brännvin och en flaska pilsner, då han räknar med att inte behöva köra ut mera, och sedan nödgas resa ut t. ex. på en sjukresa, underkastas blodundersökning och berövas sitt körkort. Ingen vill väl ifrågasätta att en så ringa alkoholmängd innebär någon fara för trafiksäkerheten, men den låga promillesatsen kan fresta till angivelser från yrkeskonkurrenter och nitiska nykterhetsvänner. I fråga om körkortsindragningen synas mig alla skäl tala för Kungl. Maj:ts förslag, 0.8 promille, om man ej vill taga steget uppåt till 1.0 promille, vilket nog vore det bästa, om man ovillkorligen vill bibehålla körkortsindragningen såsom obligatorisk vid varje mindre förseelse.

Herr talman! I anslutning till det anförda yrkar jag bifall till Kungl. Maj:ts förslag i dess helhet utan ändringar eller tillägg.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Herr **Ekströmer**: Herr talman! Som även jag deltagit i handläggningen av detta ärende i utskottet, vill jag gärna framlägga mina synpunkter och ange varför jag obetingat har anslutit mig till utskottets förslag.

Frågan om bestraffning av rattfylleri är en fråga, som åtminstone i normala tider berör en mycket stor del av svenska folket. Ett mycket stort antal människor här i landet köra bil, och ännu flera ha vant sig vid att i större eller mindre mängder förtära starka drycker. Det är då inte underligt, att diskussionens vågor gå höga, och inte heller är det alltför förvånande, att en hel del människor se ganska ytligt och ensidigt på frågan, trots dess obestridliga samhälleliga betydelse. Många genomsnittssvenskar tror jag resonera så här: »Jag har kört bil i så och så många år. Jag är van att taga mig ett glas, och jag har verkligen inte märkt att detta betyder någonting för min körskicklighet.» Då anser man en mer eller mindre sträng lagstiftning egentligen vara ett obehörigt och ganska barnsligt ingripande i medborgarens naturliga rättigheter.

Jag vill inte alls låta påskina, att någon person i ansvarig ställning skulle ha låtit sig förledas av ett sådant talesätt, men fruktan för att inkräkta på motorfolkets alkoholvanor tycks sitta i. Vi hörde nyss av den föregående talaren, att man är rädd för att vidtaga kraftiga åtgärder, och man försöker att framföra skäl av både juridisk och psykologisk art för att få fram en så »mjuk» lagstiftning som möjligt. För min del tror jag inte att alkoholvanorna hos motorfolket äro så svåra att få bort. Det förstår man, då man torde kunna konstatera, att allt fler och fler motorförare börja helt och hållet lägga bort att förtära alkohol innan de skola köra bil.

All erfarenhet i form av statistik och vetenskapliga rön visar också att sådana resonemang som jag nyss återgivit, icke äro riktiga. Rattfylleriet *är* en högst betänkelig företeelse i vårt samhällsliv, och det *är* icke riktigt, att även ganska små kvantiteter alkohol icke kunna menligt påverka körskickligheten. Det riktigaste vore kanske att helt och hållet förbjuda all förtäring av alkohol viss tid före körning, men det tror jag vore att gå onödigt långt, och för resten lär det väl inte kunna genomföras, utan man får försöka komma fram på en lindrigare väg.

Alla äro vi ense om att den nuvarande lagstiftningen icke är tillfredsställande. Den kan drabba hårt, men den kan också drabba ganska ojämnt. Det kan vara relativt lindriga förseelser som medföra stränga straff, under det att tvärtom ganska allvarliga brott icke bestraffas. Det har ju också visat sig, att lagen ganska kraftigt bidragit att fylla våra fängelser utan att man egentligen kan konstatera någon tendens till minskning i brottsfrekvensen.

När man då försöker att tränga till botten med frågan om vad det är som gör att den gällande lagen icke har åsyftad verkan, kommer jag för min del till den bestämda uppfattningen, att ett kardinalfel hos den nuvarande lagen är, såsom statsrådet Bergquist också påpekade, att det i densamma egentligen inte finns någon *objektiv brottsbestämning*, med andra ord, en motorförare kan icke med bestämdhet avgöra, om han överträder lagen eller ej. I lagen förutsättes för att ett brott skall ha begåtts, att föraren varit så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke hava ägt nödigt herravälde över sina handlingar. Men vem skall avgöra, om dessa förutsättningar äro för handen? Ja, det blir bilföraren själv. Men då veta vi, hur det är. Då kryper det gamla svenska talesättet fram om att »taga en sup och stå för den». Eller tror någon, att det finns en på hundra bilförare, som verkligen vill erkänna att han druckit så mycket, att han icke kan köra sin bil? Tvärtom, de flesta sätta en ära i att visa hur mycket de tåla, att visa att hur mycket de än druckit, ha de ändå nöjaktigt herravälde över sina handlingar, och så sätta

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)
de sig vid ratten och köra. Men en så osäker brottsbestämning *måste* vi komma ifrån, icke minst i bilförarnas eget intresse.

Kungl. Maj:ts förslag går en bit på vägen genom att införa vissa blodprovsbestämningar, men genom formuleringen att föraren skall vara »så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunna föra fordonet», lämnas alltså spelrum för det subjektiva bedömandet, och bilföraren liksom inbjudes att visa, hur duktig han är och hur bra han kan föra, även om han druckit ganska försvarligt. Jag tror inte, såsom herr statsrådet Bergquist yttrade, att detta är någon förbättring i formuleringen, men jag tror inte det är någon försämring heller. Jag ser saken ur bilförarens synpunkt. För honom är det fullkomligt likgiltigt, om det står i lagen, att han icke får ha förlorat herraväldet över sina handlingar, eller om det står att han måste kunna med betryggande säkerhet framföra sitt fordon. I det ögonblick, då han kör, säger han sig bara, att han nog kan köra bilen; där om är ingen tvekan. Jag tycker faktiskt att det är synd om bilisterna, om lagstiftningen utformas så, att den ens ger ett sken av att bilförarens eget bedömande skall vara avgörande för hans förmåga att efter alkoholförtäring framföra sitt fordon, och som jag förut nämnt, anser jag detta vara det stora kardinalfelet med vår nu gällande lag och nu även med Kungl. Maj:ts förslag.

Nej, vi måste komma fram till en såvitt möjligt objektiv brottsbestämning, det synes mig vara det enda riktiga. Och då kommer man logiskt fram till en sådan bestämmelse att ingen som förtärt alkohol före en bilfärd kan vara *absolut* säker på att han icke är påverkad av starka drycker. Men för att inte i ett slag vara onödigt sträng och då alkohol i mycket små kvantiteter faktiskt icke spelar någon roll för körskickligheten, har utskottet stannat vid att det i regel för straffbarhet skall fordras en alkoholkoncentration av 0.5 promille. Jag skall inte uppehålla mig vid några skäl varför utskottet kommit till denna procentsats, herr Schlyter har fullt uttömmande redogjort för dem.

I Kungl. Maj:ts förslag äro också intagna vissa bestämmelser angående alkoholkoncentrationen, men jag kan inte bli övertygad om att den så att säga trappformiga utbyggnaden är tillfredsställande — statsrådet Bergquist använde uttrycket att förslaget var uppbyggt i två eller tre våningar; det är ungefär lika målande. Det innebär ju att den, som har över 1.5 promille, skall ha fängelse, den, som har mellan 0.8 och 1.5, skall ha dagsböter och den, som har under 0.8, skall gå fri. Jag tror att denna utformning av lagbestämmelsen i praktiken blir alltför stel och kan leda till orättvisor, som kunna undergräva aktningen för lagen. Om t. ex. en mycket skicklig chaufför, som har god kontroll över sina sinnen, har gjort den dumheten att dricka litet för mycket, så att han kommer upp i en alkoholhalt i blodet av 1.5 promille, får han givetvis fängelse. En nybörjare i bilkörning, som också druckit men inte kommer upp till mer än t. ex. 1 promille, får endast böter. Men jag frågar mig: Vem har begått det större brottet? Det är väl ändå den som har vållat den största faran för trafiksäkerheten, alltså nybörjaren, ehuru han har mindre alkoholhalt i blodet. Likaså kan en uttröttad person, som kanske bara har 0.4 promille, vara vådligare för säkerheten än en frisk och utvilad chaufför, som kanske tar sig ett par supar och kommer över 0.8. Men den förre blir helt frikänd, under det den andre får dagsböter. Enligt utskottets förslag däremot bli visserligen alla dessa personer, som jag nu nämnt, hemfallna åt straff, men straffet kan av domstolen utmätas fullt fritt utan några stereotypa gränser och med hänsyn till alla i saken förebragta omständigheter, och straffet bör därför kunna bli mer överensstämmande med rättvisa och billighet.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Herr talman! Jag är helt och hållet övertygad om att lagen, såsom den av utskottet utformats, i möjligaste mån uppfyller det viktiga kravet på objektivitet i fråga om brottsbestämningen och att därför, om förslaget genomföres, ingen skall sväva i okunnighet om när han bryter mot lagen. Herr statsrådet Bergquist hade litet invändningar mot utskottets förslag och menade att brottsbestämningen inte var klar, då det endast stod »påverkad». Jag förstod att han ville ha in något ytterligare ord liksom fallet är i den finska och den norska lagen, alltså ordet drucken eller onykter. För min del anser jag detta fullständigt onödigt. Det måste väl ändå snart nog kunna utbilda sig en åklagar- och domstolspraxis, varigenom det blir någorlunda klart, att med en person som är påverkad av starka drycker menas helt enkelt en mer eller mindre onykter person. Jag tror alltså att jag vidhåller mitt påstående, att utskottets formulering ger den klaraste bestämning av brottet som man kan åstadkomma.

Jag tror också, att denna klarhet i brottsbestämning verkligen skall ha en gynnsam effekt på brottsfrekvensen, ty genom denna lag elimineras alla sangviniska föreställningar hos en rattfyllerist, att han har herravälde över sina handlingar eller att han på betryggande sätt kan framföra sitt fordon. Har han druckit så och så mycket, så *vet* han att han är hemfallen åt straff. Som sagt, jag tror att en sådan säker vetskap skall verka så, att allt flera motorförare hellre låta bli alkoholen före färden än de riskera dryga böter eller kanske fängelse.

Utskottets förslag kan ytligt sett synas strängare än Kungl. Maj:ts, och i vissa avseenden kan nog detta vara fallet, men i andra avseenden tror jag man kan säga att det är mildare. I varje fall är det utan tvivel mera överensstämmande med rättvisa och billighet genom den frihet, som domstolarna ha att utmäta straffet, och jag tror, som sagt, att det genom sin rediga och klara utformning kommer att inverka gynnsamt på brottsfrekvensen. Jag tror alltså, att en lag enligt utskottets linjer kommer att vinna en helt annan förankring i det allmänna rättsmedvetandet än den gamla lagen och även en sådan lag, som föreslås av Kungl. Maj:t eller i övriga framkomna förslag.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Brandt**: Herr talman! Jag befinner mig på samma linje som den föregående talaren. Då statsrådet Bergquist nämnde något om att det finns en hel provkarta på olika inställningar i utskottsutlåtandet, kan man ju ändå erinra om att det dock är inte mindre än tio av utskottets medlemmar, som ha slutit upp kring den uppfattning, som herr ordföranden så briljant gav uttryck åt, och av dem, som gå på propositionen, är det ju två som modifierat den i anslutning till motionerna och som alltså icke heller äro nöjda med det promille-tal som angivits i propositionen.

Herr statsrådet begagnade tillfället att uttala ett erkännande åt utskottet för att detta prövat frågan så samvetsgrant och ingående — jag tänkte då: även långvarigt. Detta erkännande är desto mera tacknämligt som flera tidningar framkastat, att betänkandet är ett hastverk från utskottets sida och att de verkliga auktoriteterna naturligtvis stå på den ståndpunkt, som förfäktas av tidningarna. Det är emellertid snarare så att det är dessa allvarliga studier, som vi under denna långa tid inom utskottet bedrivit, då vi sysslat med denna fråga, som ha förmått även ledamöter, som från början kanske hade den inställning, som propositionen anger, att ansluta sig till utskottets förslag. För egen del skulle jag vilja säga, att just detta, som man anmärker, emot, nämligen att man osmyckat framställer brottsrekvisitet som enbart »påverkad», har

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

synts mig utgöra det kanske allra starkaste argumentet. Här ligger den egentliga styrkan i det förslag som utskottet har framlagt. Då statsrådet Bergquist erinrade om att det i norsk och finsk lagstiftning finns någon bestämmelse liksom vid sidan därav, vill jag erinra om att hur man än söker närmare bestämma denna påverkan, blir det, såsom en vetenskapsman har sagt, i alla fall bättre att ha ett gränsvärde för blodets alkoholhalt som rättslig måttstock, när man beivrar brott, än en odefinierbar berusningsgrad.

Den fråga, som man måste framkasta, är ju den: vilken spritpåverkan är det som åstadkommer trafikfarlighet? Har man inte rätt att på den frågan svara, att trafikfarlig alkohelpåverkan föreligger, då tillförlitliga undersökningar påvisa en försämring av sådana funktioner, som äro betydelsefulla för bilförandet?

Man måste då ytterligare fråga, om vi ha tillförlitliga undersökningsmetoder i detta avseende. Ja, det ha vi, det har inte bestritts. I denna debatt har man hittills icke försökt undervärdera de slutsatser, som vetenskapen här har kommit till. Statsrådet Bergquist sade visserligen liksom i förbigående något om att det kanske finns olika uppfattningar, men här har dock icke framförts någon avvikande uppfattning, och även om vetenskapsmännen möjligtvis kunna ha olika inställning till lagen, tror jag det skall vara ganska svårt att bland dem finna några olika inställningar till frågan, när man tillförlitligt kan påvisa trafikfarlighet.

Statsrådet Bergquist nämnde, att han för sin del inte ansåg, att en bilförare med en alkoholkoncentration av 1.0 promille skulle utgöra någon direkt våda för trafiksäkerheten. Jag vill då säga, att åtminstone de auktoriteter, som utskottet hade tillgängliga, allesammans hade den uppfattningen, att när man kommer upp till den promillehalten, föreligger påtaglig trafikfara. Professor Einar Sjövall — professor i rättsmedicin i Lund — som var uppe i utskottet, förklarade detta, och jag tillåter mig att återgiva några ord ur en uppsats av honom i Nordisk Kriminalteknisk Tidskrift nr 9 1940, en uppsats som handlar om blodprov som kriminaltekniskt hjälpmedel. Han säger där: »Den vetenskapliga erfarenheten pekar här i riktning mot gränsvärdet 0.5 ‰.» Detta är Sjövalls inställning, och han tillfogar i en parentes, att detta i realiteten innebär 0.65, eftersom man räknar med en bestämmingsmarginal på 0.15 promille. Detta nämnde inte herr Schlyter — det torde vara ett av de argument, som han ville lämna åt oss övriga utskottsledamöter att framföra — men det är kanske inte så betydelselöst, att man på grund av denna marginal i realiteten kommer upp till 0.65 promille.

Herr Schlyter nämnde även något om Retslægeraadets uttalande, och även här tror jag det är skäl att man dröjer något vid de erfarenheter som förmedlats till utskottet just från Köpenhamn. Presidenten Schlyter nämnde, att man i Köpenhamn är lycklig nog att ha en enda man, en läkare, som tar hand om blodprovsbestämningarna. Det är ju så att vid den rättsmedicinska institutionen i Köpenhamn finns en doktor Andresen som chef för alkoholbestämningarna. Det är han, som tar hand om detta, och på grund av hans högst betydande erfarenhet har det visat sig, att även den kliniska undersökningen, som eljest blir otillförlitlig, ger en mycket god parallell till de promilletal, man får fram.

Doktor Andresen har omnämnt en undersökning, som jag skall be att få dra fram här, eftersom man anser att 0.5 är ett så lågt promilletal. Man får inte glömma, att alkoholkonsumtionen ju för det mesta inte sker på fastande mage. Doktor Andresen undersökte blodalkoholhalten hos fyra deltagare i en middag nere i Köpenhamn för några år sedan. Den intogs med början klockan $\frac{1}{2}$ 8 på kvällen. Jag skall inte trötta den glesnade kammaren genom att detaljerat tala om allt man förtärde, men då blodprov togs klockan 10 på kväl-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

len, visade sig alkoholkonsumtionen för dessa fyra personer vara 0.40, 0.17, 0.37 och 0.35 promille. Ingen enda av dem var uppe i 0.5 promille. Andresen tillägger, att de flesta deltagarna blevo mycket överraskade över de låga värdena; »de kunde subjektivt känna, att de hade alkohol i kroppen». — Ja, nog tror jag det.

Motståndet i fråga om denna lagstiftning kommer sannolikt mindre från yrkeschaufförerna än från en grupp »gentlemannachaufförer» bland de privata bilägarna. För deras vidkommande är väl just den ovannämnda situationen vanlig. Undersökningarna visade således, att man i själva verket kan ha haft förvånansvärt mycket sprit i kroppen och att blodprovet ändå visar låg promillehalt.

Med tanke på detta må man ju inte säga, att 0.5 skulle vara ett för lågt promilletal. Statsrådet Bergquist menade, att 1 promille inte var en så ödesdiger gräns — jag erinrar än en gång om statsrådets ord, att han inte betraktade bilförare med en alkoholkoncentration av 1 promille i blodet som direkt vådliga. Retslægeraadet i Danmark, vars utlåtande något litet har blivit citerat redan förut, säger om denna gräns på grundvalen av den oerhört omfattande erfarenhet man där har: »1 ‰-gränsen är så hög att ingen kan uppnå den utan att ha förtärt en sådan mängd alkohol att det inte kan hysas något berättigat tvivel om att den är för stor och från trafiksynpunkt olämplig för en person, som skall kunna bära denna ansvar som är förenat med att föra motorfordon.» Denna argumentering går ju egentligen direkt emot att man skulle acceptera en så hög promillehalt som 1.0. I själva verket säger rådet också i detta sammanhang, att vill man »vara på den helt riktiga sidan, kan man inte neka till att 0.5 ‰-gränsen i vissa avseenden skulle vara rationell».

Professor Sjöwalls inställning, de danska läkarnas inställning och överhuvud taget alla de uttalanden, som ha kommit åtminstone utskottet till handa — i fall jag inte vore rädd att trötta skulle jag också kunna anföra amerikanska undersökningar — allt går ut på att gränsen faktiskt måste sättas vid 0.5, om man vill ha trygghet för att personer med en för hög promillehalt inte skola sättas vid ratten. Utskottet har också på sid. 26 framhållit, att det promilletal man väljer såsom minimum beror på vilken synpunkt man anlägger. Man kan antingen angiva en promillesats, över vilken flertalet fall även vid den »grova» kliniska undersökningen förete symptom av påverkan. Då blir ett gränsvärde av 1.0 promille det naturliga. Men man kan också i lagen angiva en sådan siffra, att man vid värden under den kan anta, att föraren åtminstone inte på grund av sin spritkonsumtion är farlig för trafiksäkerheten. Med en sådan utgångspunkt sätter man siffran skäligen till 0.5.

Vi se således vad sakkunskapen har att säga i fråga om blodalkoholbestämningen. En av Sveriges förnämsta auktoriteter är naturligtvis Sjövall. Kinberg får också räknas bland dem. Om en man som professor Widmark säger, att han aldrig tänkt sig att blodprovet ensamt skall vara avgörande, kan man instämma däri. Det skall inte vara avgörande, men jag vill upprepa att det är en stor trygghet att slippa laborera med odefinierbara berusningsgrader och att i stället ha ett fixerat alkoholvärde som gräns.

Inför dessa fakta bör enligt min mening även appellationen till rättsmedvetandet något litet försvagas. Jag fick den uppfattningen, kanske oriktig, att statsrådets huvudinvändning mot utskottets ståndpunkt just var, att det allmänna rättsmedvetandet inte ville följa med på utskottets linje, men skulle följa med i fråga om Kungl. Maj:ts förslag. Lagar mot rättsmedvetandet äro självklart icke önskvärda. Men å andra sidan ha ju både Kungl. Maj:t och

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

utskottet bestämt sig för att tillmäta blodprovet en mycket stor betydelse och vilja fastställa en fix siffra som gränsvärde. Man får då inte glömma — jag vet inte, om det har betonats förut i dag — att om de sakliga skälen tala för en viss lagstiftning, här närmast om de sakliga skälen tala för att vi skola fixera en viss promillesiffra, så är det i första hand en rent vetenskaplig angelägenhet att ange, vilken siffra man skall välja. Det är vetenskapen som har att avgöra den frågan. Befarar man att folkmeningen är så upplyst, att den inte känner till fakta, så får man nedlägga all kraft på att upplysa allmänheten om de verkliga förhållandena. Den ståndpunkt man här intar beror således på vilken vikt man vill tillägga de faktiska, pålitliga undersökningarna, om man ev. vill negligera dem till förmån för talet om rättsmedvetande. Också dessa Köpenhamnsläkare, som väl känna till läget, säga att man kanske får tänka på att det är svårt att få folk att inse befogenheten av ett lågt promilletal. Jag vill alls inte bestrida att man är nödsakad att ta hänsyn till, vad en allmän mening kan säga. Men när ett vetenskapligt resonemang är avgörande för den uppfattning, på vilken lagstiftningen vilar, och när det såsom i detta speciella fall, gäller att siffermässigt ange ett gränsvärde, får man dock ta större hänsyn till vad sakkunskapen säger, även om det är svårt att förmå allmänheten att fatta detta vetenskapliga resonemang.

Det har redan sagts av herr Ekströmer liksom av presidenten Schlyter, att det kommer att betyda oerhört mycket för rättsmedvetandets inställning, att man får klara linjer i denna fråga, och jag vågar påstå, att utskottets linje är klar.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr Bergman: Herr talman, mina herrar! Det är, som bekant, inte första gången denna fråga behandlas av riksdagens kamrar. Det är med stor glädje vi konstatera, att det denna gång yppat sig möjligheter att åstadkomma ett verkligt krafttag. Förut har det varit mycket svårt att komma till ett effektivt resultat. Men den tid, i vilken vi nu leva, talar genom sina omvälvande händelser på så många sätt till oss, att den med helt annan verkan än förr lär människorna att tänka realistiskt.

När nu en ändring skall göras i gällande bestämmelser med avseende på motorfordonsföring och alkohol, är det av vikt att man gör bestämmelserna ur trafiksäkerhetens synpunkt så betryggande som möjligt och sådana, att de uppfostra till den största avhållsamhet från alkoholförtäring, vilken i vår motoriserade tid med dess växande krav på precisionsarbetsduglighet blir allt mer otidsenlig och riskabel.

Belysande är bl. a. den erfarenhet man gjort inom försäkringsbolaget »Motorförarna». Siffran för trafikskador som fått ersättas av detta bolag, där endast helnyktra förare erhålla försäkring, har visat sig vara cirka 30 procent lägre än genomsnittet i samtliga andra bolag. Det visar väl om något, vilket värde den fullständiga avhållsamheten från alkohol har för motorförare.

Vad som här föreligger är ju ändå inte något direkt förbud mot alkoholförtäring. Brottsbestämningen är emellertid sådan, att den i och för sig måste uppfostra till att låta bli alkohol helt och hållet. Man kan inte vara riktigt säker på att man inte kommer över minimigränsen för alkoholkoncentrationsgraden i blodet, om man inte praktiskt taget nästan uraktlåter att förtära någon alkohol före körningen. Det är just det som är så bra. Nu har det sagts av statsrådet Bergquist, att man skulle riskera att få döma personer, som inte ha begått någon förseelse. De ha inte varit oförmögna att »på betryggande sätt» föra bil, ehuru de kunna förete en alkoholkoncentration som blivit straffbelagd, menade han. Det beror på vad man menar med »betryggande». Enligt

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

utskottet får bilföraren ej vara »påverkad». Men påverkad av alkohol, ehuru ej alltid synbart, är otvivelaktigt den vars blodprov visar 0.5 promille. Det förefaller, som om man inte riktigt skulle ha satt sig in i vad den moderna forskningen på detta område har ådagalagt. Fråga vilken modern läkare som helst, så skall man få höra, att det avgörande inte alls är den omständigheten, att vare sig den som själv fört bilen eller personer som vittna, ej ha kunnat iaktta någon oförmögenhet att föra bil på lämpligt sätt. Det avgörande är i stället vad som omärkligt försiggår i hjärnan och nervsystemet efter alkoholförtäring. Det undandrar sig vid små kvantiteter all yttre iakttagelse, men kan icke desto mindre vara verkligt farligt, eftersom det vid trafikolyckorna kan komma an på rådigheten under en sekund eller t. o. m. bråkdelen av en sekund, om det blir liv eller död. Fullkomligt oberoende av skilda åsikter i förbudsfrågan äro de olika sakkunniga auktoriteterna eniga om att ej blott synbar berördhet, utan redan minimala alkoholmängders förtäring utan varje yttre symptom påverkar hjärnans komplicerade mekanism därhän, att den klara uppfattningen, det lugna omdömet, uppmärksamheten, iakttagelseförmågan och reaktionshastigheten efter en iakttagelse, där det just kan komma an på ögonblicket, icke längre stå på höjden av funktionsduglighet. Det farligaste är just att detta äger rum utan att det faller en utomstående i ögonen och t. o. m. utan att den på det sättet påverkade själv har någon förmimelse därav. Det ligger tvärtom i denna alkoholverkans natur, att den genom en lätt bedövning i vissa avseenden av nervsystemet framkallar den rakt motsatta men fullkomligt falska känslan av ökad prestationsförmåga hos den som förtärt dessa minimala mängder av alkohol. Man kan därför inte säga, att en person som har den av utskottsmajoriteten som straffbar angivna alkoholkoncentrationen i blodet blir oskyldigt dömd. Blir lagen sådan utskottet föreslår, så blir den som sätter sig över lagen icke »oskyldigt dömd».

Dessa förhållanden ha länge varit kända av de på området sakkunniga. De ha också bringats till alla motorförarens kännedom, särskilt genom en skrift angående alkohol och trafiksäkerhet, författad under medverkan av den högsta sakkunskap som finns i vårt land på detta område. Den har utkommit med statsunderstöd och gjorts för alla tillgänglig.

Utöver vad som här av föregående talare sagts angående våra grannländer, som ha mycket stränga bestämmelser, i Norge ännu strängare än det föreliggande utskottsforlaget (där är allt förtärande av alkohol vissa timmar före bilfärd förbjudet), vill jag också fästa uppmärksamheten på förhållandena i England. Jag har uppgifterna beträffande detta land ur tidskriften »Motorföraren», och jag förmodar att de äro riktiga. I England straffas en motorförare, som förorsakat trafikolycka efter att ha förtärt sprit, utan vidare med fängelse. Lagen känner för sådan förseelse endast fängelsestraff av kortare eller längre varaktighet. Och ännu märkligare är att man ej fördjupar sig i någon undersökning om den förtärda spritmängdens storlek eller hur mycket motorföraren kan anses »tåla». Han blir utan vidare straffad, blott det konstaterats att han förtärt starka drycker. Så sträng är inte den bestämmelse, som här förordas, men den går i alla fall i rätt riktning och verkar uppfostrande i det avseende, som nämndes.

I fråga om minimigränserna 0.5, 0.8 och 1.0 promille — den förstnämnda gränsen föreslagen av oss motionärer och av utskottsmajoriteten, den andra av Kungl. Maj:t och den tredje av utredningsmannen — skall jag be att få nämna, att professor Liljestrand, som är en av våra allra främsta auktoriteter på detta område, för något år sedan i ett offentligt föredrag, som sedermera, om jag inte missminner mig, upprepades i radio, redogjorde för en på grundval av omfattande och exakta undersökningar av olycksfall vid bilkörning före-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

tagen utredning i Amerika. Av denna undersökning framgick, att olycksrisken för en bilförare med en alkoholkoncentration av 1 promille visat sig vara fem gånger större än för en förare, vars blodprov visat 0.5 promille. Detta är ju en kolossal skillnad, och den visar tydligt, att det ingalunda är tillrädligt att fastställa 1 promille som straffbarhetsgräns. Det är denna gräns utredningsmannen har föreslagit och först pläderat för — ehuru han nu visserligen har modifierat sig efter Kungl. Maj:ts förslag, 0.8, som ju står närmare 1 än 0.5 promille. Vill man vara på den säkra sidan — och det borde man väl, när det gäller säkerhet till liv och lem — måste man gå ner till 0.5 promille, d. v. s. den gräns som redan gäller i två av våra grannland, och som här föreslås av utskottet.

Jag skulle å denna punkt kunna åberopa många andra auktoriteter bland moderna läkare, men det är kanske onödigt att alltför mycket förlänga debatten. Jag kan hänvisa, som redan förut i dag har skett, till professor Kinberg, och varför icke även till professor Tillgren, professor Holmgren, professor Petré, professor Ingvar i Lund och många andra av våra främsta auktoriteter i alkoholfrågan. Det yttrades i en tidning i dag, att blodprovets upphovsman, professor Widmark, skulle ha opponerat sig mot utskottsförslaget. Jag har läst intervjun med honom, och där säger professor Widmark själv, att han ännu inte har tagit kännedom om utskottets förslag. Han visste således inte hur det är beskaffat, men han hade fått den uppgiften, att blodprovet ensamt ansåges böra fälla avgörandet. Det är ju inte alldeles riktigt. Det är bara så tillvida som blodprovet blir avgörande, att viss alkoholpåverkan skall anses föreligga vid ett visst gränsvärde. Men för övrigt har utskottet som bekant visst inte ställt sig avvisande mot att även andra undersökningsmetoder böra få bidraga till klarheten. Justitieombudsmannen, som ju måste anses representera en synnerligen vederhäftig juridisk sakkunskap har, som bekant, ansett blodprovet böra tillmätas väsentligt värde jämfört med subjektiva och osäkra vittnesomdömen.

Jag ber också att särskilt få framhålla vad den högsta ledningen för vårt medicinalväsen, medicinalstyrelsen, har yttrat. Den har, som bekant uttalat sig för gränsen 0.5 promille, och generaldirektör Höjer lägger i ett nyss offentliggjort uttalande även en mera allmän synpunkt på denna fråga: »Jag skulle önska» — säger han — »att de, som tala om fanatism hos absolutisterna, haft tillfälle att, såsom jag, följa verklighetens vittnesbörd om spritbrukets ödesdigra roll i samhällslivet. Är det verkligen absolutisterna som äro fanatiska? Jag tycker de ha förnuft och reson på sin sida. Alkoholbruket för med sig nedsatta arbetsresultat, minskar kvantitativt utbytet och ger sämre arbets kvalitet. Det ger ökat antal olycksfall och dödsfall i arbetet. Tidens puls har redan hunnit bli hastig, ehuru vi ännu blott äro i början av teknikens tidevarv. *Precisionsmaskiner och motorer fordra vakna och opåverkade hjärnor.*» Den stora allmänheten har kanske ännu inte hunnit sätta sig in i allt vad det innebär, att vi leva i en motoriserad tid, då arbetet mer eller mindre blir av precisionskaraktär, en tid som ställer helt andra krav på takten i vårt arbete, på förmågan att kunna reagera hastigt o. s. v. Dessa omständigheter äro avgörande, och det är dem som utskottet tagit hänsyn till i det framlagda lagförslaget.

En tysk auktoritet på trafikens område, en överdirektör inom det tyska järnvägsväsendet, De Terra, yttrade redan för några år sedan vid en internationell kongress för alkoholfrågor som hölls här i Stockholm bl. a.: »Alkoholförtäring spelar en roll vid de flesta trafikolyckor, som bero av andra orsaker än bristfälliga inrättningar, materialskador eller naturkatastrofer. — — — Det är icke för mycket sagt, att den största faran ingalunda ligger i det omåttliga ...

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

bruket av alkoholhaltiga drycker. En synbart berörd person torde i de flesta fall lätt kunna avlägsnas från en funktion, där han blir farlig. Ojämförligt svårare är det att förebygga de faror både allmänheten och personalen löpa genom verkningarna av mindre alkoholdoser.» Det är sådana fullt tidsenliga men av många obeaktade synpunkter som ligga till grund för vad som föreslagits i motionerna och av utskottets majoritet.

Jag ber också att få erinra om ett uttalande av en bland Norges allra mest erfarna kriminalmän, polismästare under många år i Norges huvudstad. Om man bleve helt och hållet kvitt alkoholbruket bland alla motorförare och all trafikpersonal, skulle enligt hans mening en högst väsentig del av trafikolyckorna kunna undvikas.

Detta stämmer inte alls med statistikens vittnesbörd, kan man nu invända. Statistiken ger som bekant inte alls så stora siffror i avseende på olycksfall, som direkt förorsakats av alkohol. Men då är det att märka, att statistiken beträffande alkoholvållade dödsfall och alkohololyckor är starkt missvisande. Jag ber i det avseendet särskilt att få erinra om vad professor Ingvar i Lund utvecklade för några månader sedan. Jag skall inte upprepa det nu, eftersom jag har refererat till det vid ett annat tillfälle här i kammaren, men han kunde just påvisa, hur otillförlitlig statistiken är, därför att den endast upptar de extremaste fallen. Jag erinrar till yttermera visso om ett exempel, som också varit på tal i kammaren tidigare. Det gällde visserligen inte direkt motorolyckor, utan det avsåg statistiken beträffande trafikoordningar och fylleri överhuvud taget. Här i kammaren framställdes för ett par år sedan en interpellation angående uppträden vid en uppmärksammas idrottstävling — icke vållade av idrottsmännen utan av en massa oregerliga åskådare. Idrottsreferenter från Stockholm hade konstaterat i pressen, att därvid hade förekommit ett fylleri av den omfattning, att de aldrig förr sett maken därtill. En undersökning verkställdes, och i interpellationssvaret fick man veta, att det egentligen inte förekommit någonting »värre än vanligt». Det var visst summa sju personer som hade blivit anhållna för fylleri. — Ja, det var sju personer i denna stora, skråniga och till stor del alkoholpåverkade massa, som händelsevis hade fastnat för den fåtaliga polisen. Alla de andra hade aldrig kommit med i statistiken. Där ser man, vad en viss alkoholstatistik kan vara värd.

Detta rör emellertid frågan i vidsträcktare mening, och jag skall givetvis inte vidare gå in på den här. Jag inskränker mig till att på det livligaste tillstyrka, att kammaren antager utskottsmajoritetens förslag. Inom utskottet är det ju en stor majoritet från olika partier, som har samlat sig kring detta förslag, och detta har här i dag, som vi hört, det kraftigaste stöd av den eminenta juridiska sakkunskap som representeras av utskottets ordförande och vice ordförande för att ej tala om övriga inlägg, så väl motiverade att inte mycket behöver tilläggas.

Det kunde kanske ha väntats att jag skulle yrka bifall till den reservation av två medlemmar inom utskottet, vari dessa oförändrat accepterat de av oss väckta motionerna. Det skall jag emellertid inte göra, eftersom jag anser att utskottets förslag är en förbättring även i jämförelse med vad som föreslås i motionerna. Jag kan så mycket hellre rösta för utskottets förslag som riksdagens nykterhetsgrupp vid tidigare tillfällen påyrkat just vad som utgör denna förbättring — nämligen att den allmänna brottsbestämningen skulle lyda helt enkelt: »påverkad av starka drycker». Men vi fingo då avslag på denna som riksdagen tyckte alltför enkla och stränga brottsbestämning. Reservationen av herr Lindqvist i Halmstad och herr Björling har nu i likhet med Kungl. Maj:ts förslag och våra motioner av i år formuleringen »så påverkad av starka drycker, att det kan antagas att han icke på betryggande sätt kun-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

nat föra fordonets». Vi motionärer ville denna gång inte föreslå större ändring av Kungl. Maj:ts proposition än som skedde (i avseende på blodprovsgränsen), därför att vi voro ovissa om huruvida det fanns någon möjlighet att driva igenom en mera långt gående ändring. När nu utskottet självt, på grund av de argument, som tvinga sig fram i denna tid, har funnit vårt yrkande vid föregående tillfälle riktigt och anslutit sig till den tanken, ehuru den inte förelåg i årets motioner, kan jag naturligtvis med så mycket större nöje instämma med utskottet.

Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr **Eskhult**: Herr talman! Bilismens omfattande utveckling i vårt land har bidragit till att ökad uppmärksamhet ägnats åt samhällskravet på trafik-säkerhet vid framförande av motorfordon. Man kan givetvis ha ansett sig ha skäl att befara, att ökningen av antalet förare skulle medföra, att urvalet — om man så må säga — skulle bli mindre noggrant, varjämte det kunde befaras att motorfordonstrafikens popularisering skulle medföra att ansvarskänslan vid ratten skulle sjunka i jämförelse med tidigare förhållanden. Så har dock icke blivit fallet. På tal om alkoholförtäringens betydelse för antalet trafikolyckor kan visserligen sägas, att antalet för rattfylleri dömda stigit intill år 1939. Den år 1934 genomförda skärpningen av lagbestämmelserna har emellertid otvivelaktigt sin andel i den ökade kriminaliseringen av sådana förseelser. Vad som förut lämnades opåtalat har sedan dess i ökad omfattning bestraffats. Ingen må därför förvåna sig om siffrorna växa, ty de säga föga om trafikulturens förändring.

Av företedda undersökningar framgår även att förändringen är obetydlig, om man jämför med motorfordonens och körkortsinnehavarnas antal. Sålunda utgjorde antalet rattfylleribrott under åren 1935—1938 i jämförelse med antalet motorfordon som bekant för år 1935 0.582 procent, för 1936 0.588 procent, för 1937 0.584 procent samt för 1938 0.615 procent. Om man således tar hänsyn till det starkt ökade antalet motorfordon, framstår ökningen av antalet rattfyllierier väsentligen annorlunda än om man anför endast siffrorna. På samma sätt är det, om man jämför med antalet körkort. Under åren 1937 och 1938 uppgår antalet för rattfylleri dömda i procent av antalet körkortsinnehavare till respektive 0.205 och 0.219 procent. Utskottet har vid konstaterandet, att ökningen av förseelser av den art det här är fråga om, sedan 1934 års lag trätt i kraft, i stort sett löpt jämsides med motorfordonstrafikens ökning, anknutit reflexionen, att den skärpta övervakningen sedan 1934 medfört att sådana fall upptäckts i större omfattning än förut.

Detta är obestriddigt, och den som vet i vilken omfattning statspolisen betraktat upptäckande av sådana brott som — man vore frestad att säga — sin livsuppgift, känner sig snarast böjd att betona, vilken glädjande förbättring i fråga om nykterheten vid ratten, som under senare år kommit till stånd. Än mer glädjande är att detta skett under en period, då bilismen utvecklats så starkt som fallet varit under dessa år.

En förbättring är emellertid önskvärd ur trafiksäkerhetssynpunkt, och en sådan synes även möjlig att genomföra i överensstämmelse med vad som i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits. Det synes härvid vara att betrakta som ett påtagligt framsteg, att viss alkoholkonsumtion i samband med framförande av motorfordon effektivt straffbelägges. En viss försiktighet synes härvid nödvändig, på grund av invändningen att *icke* vållande av trafikolycka, *icke* vårdslös framfart, utan enbart alkoholförtäring i samband med förande av bil bestraffas. Detta torde vara nödvändigt, om man överhuvud taget vill skapa garanti för större trafiksäkerhet.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Men straffbestämmelserna kunna befaras fullständigt förlora sitt moraliska värde, i samma mån som de, som beröras av lagen, få den uppfattningen, att det inte varit fråga om trafiksäkerheten, utan att obehöriga synpunkter fått spela in. Nykterhetsfrågan är på många håll en irriterande stridsfråga, och det kan befaras att om även hyggliga och skötsamma motormän, som icke ha absolutistiska levnadsvanor, finge uppfattningen att här hade fått spela in nykteristiska försök att kriminalisera alkoholkonsumtionen som sådan, skulle lagen säkerligen förlora i auktoritet och makt att moraliskt påverka. Man skulle kunna få uppfattningen att det vore fråga om en strävan att under täckmantel av omsorg om trafiksäkerheten tvinga på olika tänkande andra levnadsvanor.

Man synes även kunna befara att en sådan straffsättning, som av utskottet föreslås, lätt nog skulle kunna fattas som och även leda till trakasserier av icke önskvärd karaktär gentemot efter vanlig uppfattning oförvitliga människor.

Från myndigheter, som ha med rättsvärderna att göra, ha med allt skäl erinringar av sådan innebörd gjorts, och de synas väl värda beaktande.

Här synes den kungl. propositionen representera en väl gjord avvägning. Ingen lär vilja bestrida att en person, vars blod visar en alkoholpåverkning av 1.5 promille eller mer, bör låta bli att föra bil. Det är också riktigt, att han med stränga straff avhålls därifrån. Om en motorförare ej förtärt sprit i sådan utsträckning, men likväl en viss påverkan på blodet, motsvarande ned till 0.8 promille, låter sig konstateras, blir fallet givetvis mera diskutabelt. Straffbestämmelser, sådana som i propositionen föreslagits, synas dock ej vara av den art, att de stöta rättsmedvetandet.

Annorlunda ligger saken till beträffande utskottets förslag att kriminalisera enbart alkoholkonsumtion, medförande en lägre påverkan av blodet ned till 0.5 promille, samt att här t. o. m. fängelsestraff under ett år skall komma i fråga. Sådant är uppenbart orimligt.

Som jag förut sagt synes utvecklingen på det område det här gäller icke direkt oroande. Tvärtom visa anförda fakta på en förbättring av läget, som icke motsvarar så drastiska åtgärder som utskottet föreslagit. Det nuvarande läget, både när det gäller motortrafik och sprit, synes icke heller motivera att man nu kastar en på grundlig utredning fotad proposition i en ömtålig lagstiftningsfråga över bord och går in för helt nya principer. Sådant är icke nödvändigt på grund av frågans läge och kan medföra skadliga verkningar.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr K. E. Johanson och mig avgivna reservationen, vilket är detsamma som bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Nisser: Herr talman! Den fråga vi för närvarande behandla är av utomordentlig räckvidd i vårt motoriserade samhälle. Den gäller icke endast motormännen utan också den stora allmänheten. Vi kunna också konstatera, att motormännens sammanslutningar med stor uppmärksamhet följa denna fråga och att från deras sida allvarliga ansträngningar gjorts och alltjämt göras för att på allt sätt motarbeta det s. k. rattfylleriet. Det kräves dock även lagstiftning i dessa frågor, och det lagförslag, som nu föreligger, har här mycket detaljerat belysts ur många olika synpunkter. Statsrådet Bergquist framhöll att man behöver ett klart och tydligt lagbud för att veta vad man skall hålla sig till. Jäväl, men det är just den stora svårigheten att finna ett sådant lagbud. Herr statsrådet framhöll vidare, att totalförbudet saknar stöd i svensk rättsuppfattning. Men det vore väl i alla fall det enda verkligt klara att man införde förbud mot förtärande av alkoholhaltiga drycker under en viss tid innan

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

man sätter sig vid ratten. Jag tror nog, liksom statsrådet Bergquist, att det är svårt att genomföra en sådan lagstiftning. Men jag tror inte heller, att en lagstiftning, som syftar till att utmäta straff för 0.5 eller 0.8 eller 1 promilles alkoholkoncentration i blodet, kan anses ha något stöd i svensk rättsuppfattning. Det är inte på något sätt ett tydligt lagbud. Jag vet inte, om exempelvis någon av de här närvarande kammarledamöterna har klart för sig, när de ha 0.5 eller 0.8 promille alkohol i blodet. Det kräves en undersökning i varje särskilt fall för att visa detta. Jag tror alltså att det är ytterligt få bland det svenska folket, som vet vad 0.5 promilles alkoholkoncentration betyder, och att detta därför icke på något sätt är ett klart och tydligt lagbud. Det är inte förrän någon råkat ut för att bli undersökt, som han ungefärligen vet vad det rör sig om.

Emellertid har jag funnit, att den känslan alltmer sprider sig, att absolutism för motorförare är önskvärd och en sak som allmänt respekteras. Det förekommer väl inte så sällan i sällskap att den som kör bil helt enkelt vägrar att dricka vare sig sprit eller vin. Och jag har inte funnit att detta på något sätt väckt förvåning, ännu mindre opposition, ens hos dem som äro ganska vana vid och ganska roade av alkoholbruk, för att icke säga alkoholmissbruk.

Det finns andra ting, som kunna vara lika farliga för en motorförare och för allmänheten som ett lindrigt spritbruk. Den, som är trött och måste sätta sig vid ratten och köra, är naturligtvis många gånger lika farlig som den, som har 0.5 promille alkohol i blodet. Den, som av någon anledning fått taga något narkotiskt medel och sedan måste köra bil, är också lika farlig. Men sådant är icke straffbart, åtminstone icke i detta sammanhang.

Det förefaller mig påtagligt att man ännu icke funnit den enande linje, som skulle kunna få hela svenska folket med sig i en lagstiftning i denna fråga. Jag tror att saken behöver ytterligare undersökas och att man måste försöka komma fram till något annat förslag än det som föreligger.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Gezelius framförda reservationen, som går ut på avslag och ny utredning.

I herr Nissers yttrande instämde herrar *Johan Bernhard Johansson, von Horn, Gustaf Elofsson och Löfvander.*

Herr Wagnsson: Herr talman! Måhända är det inte nödvändigt att diskussionen fortsätter mycket längre. Genom de inlägg, som redan äro gjorda, är ju problemet klart belyst. Och såsom särskilt lagutskottets ärade ordförande framhöll lämnar det anförande av statsrådet Bergquist, varmed diskussionen inledes, en utmärkt utgångspunkt för den överläggning som här kunnat föras.

Jag tror att alla i denna kammare praktiskt taget äro ense med herr Bergquist därom, att det gäller att hindra den att föra bil, som på grund av spritförtäring är olämplig att föra bil, och att man bör söka få en så klar lagstiftning som möjligt som syftar till denna effekt. Jag tror också att statsrådet Bergquist företräder en uppfattning, som flertalet av denna kammare liksom praktiskt taget hela lagutskottet, kanske med undantag av någon ledamot, ansluter sig till, då han framhöll, att man genom en undersökning av alkoholkoncentrationen i blodet får ett avgörande eller i varje fall mycket viktigt bevismedel då det gäller att bedöma fall av den art det här är fråga om.

Meningarna gå emellertid isär huvudsakligen på två punkter. Den ena gäller vilken av formuleringarna till brottsbeskrivning, som är att föredraga — den som den nuvarande lagen innehåller, den som propositionen förordar eller den som utskottet har föreslagit. Jag skall på denna punkt fatta mig mycket kort och jag kan till alla delar instämma i vad lagutskottets ordförande här

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

tidigare anfört. Jag vill bara göra den mycket nära till hands liggande reflexionen, att det åtminstone för den som icke är jurist ter sig något egendomligt att höra, att det från statsrådsbänken å ena sidan förkunnas att nuvarande formulering, där det talas om den som »kan antagas» vara så påverkad av starka drycker, att han icke kan antagas »äga nödigt herravälde över sina handlingar», är vag och oklar och inbjuder till subjektivt bedömande, medan samtidigt förordas en formulering, där det fortfarande talas om den, om vilket det »kan antagas», att »han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet». I båda fallen rör man sig ju med till missförstånd ganska lätt inbjudande uttryck. Nog förefaller det mig betydligt mera rakt på sak om man helt enkelt straffbelägger en påverkan av spritdrycker i samband med bilkörning. Det har redan närmare utvecklats av herr Schlyter i hans anförande, vilka fördelar en sådan formulering innebär.

Den andra punkten, i fråga om vilken meningarna gått isär, gäller som bekant promillegränserna. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att av de 16 ledamöter av lagutskottet, som haft tillfälle att mycket ingående diskutera denna fråga och som företrätt mycket olika ståndpunkter i sitt personliga förhållande till spritdryckerna, ha *icke mindre än 12 stannat för den lägre promillegräns*, som herr statsrådet här vände sig emot. Den har också, såvitt jag förstår, fått en *praktiskt taget enhällig anslutning från den medicinska sakkunskapen*. Medicinalstyrelsen har härom gjort ett mycket bestämt uttalande, vilket man icke på något sätt kan misstolka. Dessutom ha de vetenskapsmän, som inför utskottet haft möjlighet att företräda en uppfattning, visserligen icke uttalat någon bestämd mening om hur ett lagbud bör formuleras, men däremot samtliga intygat, att det redan vid en promillehalt av 0.5 i blodet föreligger risk för en nedsättning i de funktioner, som påverka en bilists körskicklighet. Då man här skall gå att fastställa en gräns, förefaller det i varje fall mig ganska naturligt, *om man stannar vid en gräns, beträffande vilken man bestämt kan säga, att under den gränsen äro riskerna mycket små*. Sätter man gränsen högre upp, inbjuder man lätt nog bilförare, och även domstolar, till att tro, att den som håller sig under den av lagstiftningen fastställda gränsen icke löper några risker. Om det då från den medicinska vetenskapens sida bestämt hävdas, att han löper risker också om han håller sig under denna gräns, då har man stannat för en lagstiftning som såvitt jag kan bedöma måste te sig som olycklig.

Eftersom frågan om den kvantitet alkohol, som en person kan förtära för att uppnå dessa alkoholgränser, också varit föremål för diskussion både i den sakkunniges utredning, i propositionen och i utskottsutlåtandet, kanske jag för dem av kammarens ledamöter, som icke närmare haft tillfälle att studera denna fråga, bör lämna en uppgift. Det är alldeles riktigt, som statsrådet Bergquist här förut framhöll, att man redan vid den gräns för alkoholförtäring han angav, eller ungefär $7\frac{1}{2}$ centiliter brännvin, når upp till en alkoholhalt i blodet av 0.5 promille. Men, märk väl, detta är endast under förutsättning att denna alkoholkvantitet förtäres på fastande mage. Om den förtäres i samband med måltid, vilket väl ändå torde vara det vanligaste här i landet, är det inte alls fråga om dessa gränsvärden utan då behövs det i regel en större konsumtion innan man når den gräns, som det här är fråga om. Alltså är jag för min del bestämt övertygad om att det inte finns någon fara för att lagen skall användas i rent trakasseringssyfte. För personer, som hålla sig inom den tillåtna restaurangransonen i samband med intagen måltid, föreligger i regel inte någon risk för att nå upp över denna gräns i fråga om alkoholkoncentration. Däremot är det ju påtagligt att denna risk kan föreligga, om vederbörande använder större mängder sprit. Men det är ju just för att förhindra

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)
detta, som denna lagstiftning är påkallad. Syftet med hela lagen är att åstadkomma bestämmelser, som verka avskräckande, eller vi kanske hellre skulle säga uppfostrande på vederbörande.

För att emellertid återgå till problemet om vilken promillegräns, som från medicinskt håll ansetts vara den riktiga, vill jag erinra om att de undersökningar, som äro gjorda av vetenskapsmän i olika delar av världen, både i Europa och i Amerika, alldeles bestämt peka på att *en försämring av vederbörandes körskicklighet inträder redan vid en gräns på 0.5 promille*. Och det är mig ett alldeles särskilt nöje att som auktoritet för detta uttalande få åberopa statsrådet Bergquists utredning. I hans betänkande redogöres nämligen för de av danskarna Bahnsen och Vedel-Petersen gjorda undersökningarna — de återfinnas på sidan 35 i betänkandet. Där omnämnes alldeles riktigt att i samtliga undersökta fall konstaterats en nedsättning i körskickligheten. Emellertid har den som lämnat statsrådet Bergquist dessa uppgifter, professor Wolff, inte haft reda på att blodprov verkligen togs på vederbörande. Han har utgått ifrån att något blodprov icke togs, men med stöd av den förtärda alkoholmängden, som han tydligtvis förutsätter ha förtärts på fastande mage, själv rekonstruerat det hela och fått fram vissa fiktiva värden. Han menar att promillehalten i dessa fall rör sig mellan 0.6 och 0.9. Nu förhåller det sig alltså så, att vederbörande danska vetenskapsmän togo blodprov, och dessa utvisade i själva verket siffror, som ligga under den gräns herr Bergquist här velat påvisa. De ligga mellan lägst 0.4 och högst 0.8, alltså samtliga under den gräns, som statsrådet i sitt lagförslag framfört, och genomsnittligt ungefär vid vad utskottet här föreslagit, eller 0.5 promille. Jag fäst icke så stort avseende vid detta, men jag vill därmed visa att det just i det exempel, som herr Bergquist anförde för att visa hur små kvantiteter alkohol, som kunna medverka till att nedsätta körskickligheten, i själva verket rödde sig om ett medeltal av 0.5 promille, eller den siffra, som utskottet föreslagit.

Jag kan fortsätta med att också citera en nyare forskare, en tysk vetenskapsman Buhtz, som i ett nyligen utkommet arbete bl. a. meddelar, *att vid blodvärden av 1 promille föreliggande undantagslöst tydliga och utan invändning fastställbara tecken på berusning med framträdande minskning i prestationen och redan vid väsentligt lägre värden, exempelvis 0.5 promille och därunder, upptråda prestationsförsämringar med hög procent*.

Det är, mina herrar, av ganska stor betydelse att få detta fastslaget, ty här rör det sig om själva kärnpunkten i den fråga som diskuteras. Och jag tror att man utan att göra sig skyldig till någon överdrift kan säga att bland de forskare, som ägnat denna fråga ett ingående studium, råder en enhällig uppfattning om att redan vid en promillegräns av 0.5 uppträder en fullt påvisbar prestationsförsämring.

Herr talman! Under hänvisning till vad jag nu anført ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Linnér: Herr talman! Det är kanske fler än jag i denna kammare, som befinna sig i den situationen att de icke äro fullt tillfredsställda vare sig med utskottsförslaget eller med Kungl. Maj:ts proposition. De stå då inför ett ganska kinkigt val: skola de intaga en rent negativ ståndpunkt, såsom herr Nisser här föreslog, eller skola de ansluta sig till något av de föreliggande positiva förslagen? För min del har jag kommit till det resultatet, att man icke här bör intaga en negativ hållning, och jag skall be att i största korthet få ange skälen därtill.

När man som jag har den ingalunda behagliga uppgiften att rätt ofta få

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

syssla med verkningarna av rattfylleri, kommer man till den uppfattningen, att den nuvarande lagstiftningen icke är tillfredsställande. I korthet sagt lider den av det felet, att den för det första medför ojämnhet i tillämpningen, alltså en orättvisa för dem, som behandlas enligt lagen, och för det andra kan man icke bortse från att den har försvagat respekten för frihetsstraffet. Ty det förhåller sig otvivelaktigt så att just på grund av ojämnheten i lagstiftningen ha åtskilliga personer blivit dömda till och undergått fängelsestraff, vilka inför det allmänna rättsmedvetandet icke ha framstått såsom brottslingar, jämförliga med dem som eljest sitta i fängelse.

Det är således önskvärt att lagstiftningen undergår en reformering, och frågan är då, om något av de förslag, som nu föreligga, innebär en verklig förbättring. Jag tror att man måste medge att det är så. Den synpunkt, som man måste fasthålla, när man bedömer lagförslagen, är, att det är fråga om en trafiksäkerhetslagstiftning och icke en nykterhetslagstiftning. Det ströks under av statsrådet Bergquist, och jag tror att det förtjänar att framhållas ännu en gång. Från denna synpunkt måste man utgå, när man bedömer de två föreliggande lagförslagen. Jag kommer då för min del till det resultatet, att den kungl. propositionen i detta avseende har ett bestämt företräde. Den tar klart sikte på att det är fråga om påverkan, som försämrar förmågan att på ett betryggande sätt föra motorfordon. Det är efter min uppfattning den enda förnuftiga utgångspunkt man i en lagstiftning av denna karaktär kan intaga.

Från utskottsmajoritetens sida förklarar man nu, att detta är samma ståndpunkt som utskottet har intagit. Jag fruktar för min del att tillämpningen icke fullt kommer att motsvara den förhoppningen. Lagtexten är på den punkten så pass oklar, att den lämnar ett alltför stort spelrum, när det gäller att straffa den som är påverkad utan att någon säkerhet finns för att detta inverkat på hans förmåga att framföra motorfordon. Man kan då säga, såsom utskottets herr ordförande gjorde, att detta kan korrigeras eller förebyggas genom 0.5 promillegränsen. Nej, det kan det icke i alla de fall, där det icke kan bli fråga om att taga blodprov. Man får här icke förbise, att blodprovsindiciet långt ifrån är tillgängligt i alla fall. På en förare som anhålles ute på landsbygden, där läkare icke är tillgänglig annat än på långt avstånd och där det sålunda blir fråga om en väsentlig tidsfrist, kommer icke blodprovet att tillämpas eller kommer det att ge ett mycket osäkert resultat. Det kan då inträffa, att personer med stöd av lagtexten bli åtalade och dömda utan att i verkligheten den risk för trafiksäkerheten föreligger, som man genom denna lagstiftning vill möta.

Det är också en annan påföljd, som i realiteten är ännu allvarligare än själva straffet och som enligt utskottets förslag efter min uppfattning skulle bli föremål för en alltför ojämn tillämpning. Det är körkortsindragningen. När utskottet har anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag i vad det gäller motorfordonsförordningen, har utskottet gjort detta utan någon ändring i denna, trots utskottets ändring av lagtexten angående straff för vissa brott vid förande av motorfordon. Därmed har utskottet kommit att skärpa tillämpningen i fråga om körkortsindragningen på ett ganska allvarligt sätt. Det kan komma att inträffa att en förare, som inom en femårsperiod två gånger blir dömd till 10 dagsböter, låt oss säga sanmanlagt 20 kronor var gång, blir underkastad en indragning av körkortet på minst ett år och upp till 5 års tid. Och detta, mina herrar, på en bevisning, där blodprov icke föreligger eller ens kunnat föreligga, utan som är så lös, att den endast går ut på att föraren varit påverkad överhuvud taget av starka drycker vid förande av automobil. Detta är icke tillfredsställande, efter min uppfattning.

Man kan ju säga, att det i själva verket inte är så stor skillnad på propositionen och utskottets förslag i detta avseende. Jag har tyvärr icke tillräcklig

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

kompetens att bedöma vad skillnaden mellan 0.8 och 0.5 promille innebär, men någon skillnad måste det vara, det är ju självklart. För min del hade jag ansett det vara mera lyckligt, om utredningsmannens förslag om bibehållande av 1 promille vunnit anslutning, men det är något som man icke nu kan göra någonting åt. Då har jag att välja mellan 0.8 och 0.5, och det är mycket svårt för mig att förstå, att detta skulle vara samma sak. Om någon läkare säger att det är detsamma, har jag endast att förklara, att det förvånar mig att han kan säga det.

Således har jag för min del kommit till det resultatet att sådant som läget nu är, med de brister som tillämpningen av nuvarande lag har visat sig medföra, kan man icke intaga en negativ ståndpunkt. Man har då att välja, och i valet anser jag att övervägande skäl tala för Kungl. Maj:ts proposition. Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till propositionen.

Häri instämde herr *Andrén*.

Herr *Nisser* erhöll nu ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Herr *Linnér* framställde nyss mitt yrkande såsom ett uttryck för en negativ ståndpunkt i denna fråga. Jag yrkade emellertid bifall till herr *Gezelius'* reservation. Om man läser denna reservation, finner man, att den väl i första punkten är negativ, men i den andra direkt positiv. Där begäres nämligen ett nytt förslag.

Jag tror också att innehållet i mitt anförande var av den arten, att det fullt klargjorde min mycket starka positiva inställning till frågans lösning.

Herr *Forslund*: Herr talman! Jag ber att för min del få uttala min tacksamhet till statsrådet för att han förelagt riksdagen en proposition i denna angelägenhet. Jag är tacksam, änskönt jag i den kommande omröstningen icke kommer att rösta på propositionen utan för utskottets förslag.

Jag utgår helt och fullt ifrån att det här gäller frågan om vad som bör åtgöras för stärkandet av trafiksäkerheten. Detta är av stor vikt, och det är enligt min mening till skada för saken, att riksdagen visar tveksamhet i sitt handlande. Jag tror nämligen att själva detta långa resonemang om promilletal och bevisning för det och det är till skada när det gäller att befordra nykterheten i motortrafiken.

Jag kan ej heller dela den uppfattningen, att vårt folks rättsmedvetande kommer i någon fara, därför att man går in för ett förslag sådant som utskottets. Jag frestas att fråga: är rättsmedvetandet i Sverige annorlunda än i Norge? Jag måste säga att det vore ganska egendomligt, om man inte skulle kunna få stöd i folkmedvetandet, när man kräver att yrkeschaufförer under sin tjänstgöring skola vara nyktra. Detta krav är just vad riksdagen skulle uppställa genom att fatta det beslut, som utskottet har påyrkat. Jag måste vidare fråga: var i vårt land är det vanligt, att man under eller i samband med utförandet av sitt arbete förtär sprit? Knappast någonstans! Jag är tämligen övertygad om att motorförare, som föra bil å tjänstens vägnar, aldrig komma att ifrågasätta, att riksdagen har ställt för stora krav på dem under den tid de utöva sin tjänst. Återstår så den andra kategorien bilförare, de privata bilförarna, som vi få hoppas dock är den mindre delen — är det för mycket att begära av dem, att de, när de använda motorfordon och alltså giva sig ut i trafiken, skola avstå från alkoholkonsumtion? Jag kan inte ett ögonblick bli övertygad om — hur mycket man än resonerar — att det skulle vara stridande mot rättsmedvetandet att ställa detta krav på dessa bilförare.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

När det nu visat sig, att 1934 års lagstiftning på detta område inte har verkat i den riktning man vid lagens tillblivelse utgått ifrån, är det väl ingenting annat att göra än att gå ett stycke längre. Och då får jag säga, att i valet mellan de föreliggande förslagen synes det mig, som om utskottets förslag vore det klaraste, hur man än diskuterar och använder ungefär samma argument för alla tänkbara linjer. Det ställer direkt kravet på chaufförerna på ett tydligare och klarare sätt än något av de övriga förslagen. Man flyttar över till domstolarna den verkliga prövningen. Lagen ger inte en chaufför möjlighet att pröva, huruvida det kan av andra antagas att han är så påverkad av starka drycker att han inte förmår sköta sitt fordon. Det synes mig vara en mycket klargörande avvikelse från det dunkla stadgande i Kungl. Maj:ts proposition, som finnes kvar från 1934 års lagstiftning.

Det verkar, som om den argumentering, som har förts från statsrådsbänken av samme man som tidigare utrett frågan, inte bör hindra att man i enhetens intresse ansluter sig till utskottets förslag, vilket borde kunna vara samlande, då man på alla håll verkligen vill söka hos motorfolket inpränta kravet på nykterhet vid förandet av motorfordon. Utan någon som helst förebråelse vill jag säga, att när nu utskottet inom sig har kunnat samla så pass stor majoritet för sitt framlagda förslag, som ju syftar till vad alla andra förslag uppgivas också syfta till, vilket vi helt naturligt godtaga såsom allvarligt menat, tror jag vi göra saken mycket starkare utåt, om vi utan splittring antaga utskottets förslag. Även vi ha dock ansvar för trafiksäkerheten, eftersom vi skola föreskriva de krav, som man skall ställa på motorförarna. Jag för min del kommer således att rösta på utskottets förslag, när frågan nu kommit i detta läge, hur tacksam jag än är för Kungl. Maj:ts förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Jag kan instämma i allt vad den föregående talaren sade. I likhet med honom och herr Linnér är även jag fullt på det klara med att det här är fråga om en trafiksäkerhetslagstiftning. Jag instämmer också med herr Linnér däri, att det gäller att få garantier för att man med hänsyn till umgänget med rusdrycker skall på ett betryggande sätt framföra motorfordon. Men just på grund av att jag är överens med herr Linnér i det fallet, kommer jag till en annan slutsats än han, när det gäller frågan om alkoholkoncentrationen i blodet. Jag är emellertid också helt överens med herr Linnér om att avvisa varje försök att förhindra ett positivt beslut i dag.

Herr Nisser började sitt anförande på ett synnerligen sympatiskt sätt genom att förklara att han ansåge, att man skall vara helnykter, när man skall föra bil. I det fallet tyckes hans rättsuppfattning stämma mycket väl överens med den allmänna rättsuppfattning, som professor Kinberg gör sig till talesman för, när han säger att ansvarskännande människor med någorlunda god kännedom om alkoholens psykologiska verkningar faller det inte in att förtära alkohol ens i mycket små kvantiteter, innan de skola utföra en psykisk prestation, som kräver maximal ansträngning och precision.

Med en sådan uppfattning torde man också kunna i någon mån anse, att motståndarna till en lagstiftning ha övervärderat anmärkningarna om den allmänna rättsuppfattningen här i landet i denna fråga. Är det fråga om en allmän rättsuppfattning som skall vara väl grundad, bör man, tyckes det mig, snarast söka stärka den mening, till vilken inte bara professor Kinberg, utan även till min stora glädje herr Nisser öppet och oförbehållsamt anslutit sig.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Man skulle av början på herr Nissers anförande lätt kunnat få den uppfattningen, att han, när han kom in på talet om behovet av en ny utredning, skulle sluta med att begära en sådan, som skulle föra fram till ett förslag om att varje alkoholkoncentration i blodet skulle anses straffvärd. Det hade varit vanlig enkel logik. Men han kom inte fram till ett sådant krav, och det som gjorde hans uttalande rent av misstänkt var, att han förklarade, att det stred mot svensk rättsuppfattning att införa en förbudslagstiftning. Vad är det egentligen herr Nisser menar med ett sådant resonemang — att först säga, att man ovillkorligen bör vara helnykter när man framför motorfordon, och därefter, att det strider mot svensk rättsuppfattning att kräva att man skall vara helnykter, när man för fordon?

Det är för övrigt inte bara herr Nisser som i denna debatt har gjort sig skyldig till ett sådant slag av logik. Ännu mera strålände framkom den egentliga meningen med herr Nissers anförande genom hans påpekande, att det också kan hända, att man är mindre säker vid förandet av motorfordon, om man är sjuk, utan att någon har påyrkat straff på den grunden. Såvitt man kan finna någon mening i herr Nissers resonemang, skulle det vara, att vi till varje pris skola undvika att göra lagen strängare än den nu är. Vad herr Nisser menar med att »vara på den säkra sidan», är tydligen att vi skola, åtminstone under den tid utredningen tager, behålla det tillstånd inom trafikväsendet, som även statsrådet Bergquist betraktade som synnerligen dystert. Lyckligtvis är det inte många röster som ha höjts för att riksdagen skall gå den av herr Nisser påyrkade vägen.

När det gäller, som herr Linnér uttryckte sig, åtgärder för att på ett bebyggande sätt framföra motorfordon, har redan herr Wagnsson i det hänseendet anfört ett bevis för att man framför allt skall akta sig att sätta alkoholgränsen för hög. Herr Wagnsson hänvisade till de av Paul Bahnsen och Vedel-Petersen på psykotekniska institutet i Köpenhamn gjorda undersökningarna. Det var en samling på 80 personer, studenter och chaufförer, som underkastade sig deras experiment. Alkoholkoncentrationen hos dem var, som herr Wagnsson påpekade, mellan 0.4 och 0.84 promille. Försämringen av de prövade funktionerna voro individuellt varierande, störst för uppmärksamhet och rörelsekoordination med 35 respektive 60 procent. Det gällde således för *alla* dessa försökspersoner, vilka i allmänhet hade en lägre alkoholkoncentration i blodet än 0.8 promille och i genomsnitt 0.5 promille, att de fingo sin förmåga påvisbart nedsatt. Så långt min beläsenhet sträcker sig, är jag benägen tro, att samtliga undersökningar, som ha gjorts av forskare på detta område, ha fört till liknande resultat. På grund härav kan jag inte förstå, varför man, när ett förslag föreligger som tar fasta på en alkoholkoncentration av 0.5 promille, skulle gå över den gränsen. Jag tror att, om man vill komma fram till en förnuftig rättsuppfattning i fråga om förandet av motorfordon i samband med rusdryckskonsumtion, man gör klokast i att gå den väg utskottet har föreslagit.

Då, såsom också herr Wagnsson påpekade, 15 av 16 utskottsledamöter äro överens om att man inte kan gå lindrigare fram än Kungl. Maj:t föreslagit, anser jag följaktligen att uppskovsförslaget inte bör komma i fråga. På de grunder jag har anfört anser jag i stället, att lagutskottets utlåtande föreslår den bästa vägen för närvarande. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan,

Herr Sandström: Herr talman! Jag skulle vilja anknyta några ord till vad herr Nisser slutade sitt anförande med. För att undgå missförstånd bör jag kanske dessförinnan säga att jag naturligtvis, liksom alla andra som yttrat

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

sig här, väl inser och beaktar vikten av att åtgärder vidtagas mot det s. k. rattfylleriet. Jag skulle t. o. m. i likhet med den siste ärade talaren kunna tänka mig ett allmänt förbud mot alkoholförtäring i samband med förande av motorfordon — men den frågan föreligger ju inte i dag.

När jag tar del av det föreliggande materialet — utredningen, propositionen, utskottets utlåtande, de fyra reservationerna, ytterligare belysta i olika anföranden i dag — kan jag för min del inte undgå en känsla av att en rätt allmän förvirring är rådande. Jag får också en, som det förefaller mig, välgrundad uppfattning, att den föreliggande utredningen — all aktning för densamma i övrigt — inte är så övertygande, att därå kan grundas ett sakligt motiverat och försvarbart beslut. Att i en fråga av denna betydelse försöka att bland mängden av skiftande åsikter driva igenom den ena eller andra i form av en definitiv lagstiftning, tror jag vore föga lyckligt. Det bleve, på sätt statsrådet Bergquist i annat sammanhang uttalat, troligen en lagstiftning som saknade tillräckligt rotfäste i det allmänna medvetandet — något som det i varje fall är mycket viktigt att en lagstiftning har.

Jag föranledes därför, herr talman, att yrka bifall till herr Gezelius' reservation, innefattande avslag på propositionen och motionerna samt begäran om ny utredning och nytt förslag.

Herr Gärde: Herr talman! Visst är denna liksom så många andra frågor, som riksdagen har att avgöra, en mycket svår fråga, men det förefaller mig dock, som om man sökte göra den något värre än den är, och det är inte utan att jag har ett intryck av att man söker trassla till den ytterligare, så gott man kan, för att hindra ett positivt avgörande.

Jag är alldeles ense med herr Linnér om att denna fråga bör betraktas utslutande ur trafiksäkerhetens synpunkt. I grund och botten är det här samma sak som då man utestänger dem som ha nedsatt synförmåga eller hörsel från att få körkort. En liknande objektiv prövning kan emellertid ske beträffande konsumtion av alkohol eller benägenhet att förtära sådan. Dock tror jag att åtskilligt övrigt kunde göras även på den punkten för hindrande av att man utfärdar körkort till personer som kunna antagas komma att påverkas av alkoholdrycker under framförande av motorfordon. Man kan inte stanna vid åtgärden att avstänga personer från rätten till körkort, då det gäller att förhindra alkoholens inverkan på trafiksäkerheten. Lagstiftaren måste även vidtaga andra åtgärder, i form av dels straffrättslig sanktion och dels indragning av redan utfärdade körkort.

Om man alltså ser saken som en trafiksäkerhetsfråga — den föreliggande propositionen har ju också kommit från kommunikationsdepartementet, vilket bestyrker att det officiellt är en sådan fråga — blir man ganska förvånad över de slutsatser, vartill herr Linnér i sitt anförande kom. De överensstämman icke med mina och inte heller med utskottets. Denna min syn på frågan har jag tidigare utvecklat bland annat vid den nordiska juristveckan i närvaro av framstående svenska, danska och norska jurister, varvid jag framhöll, att det var en olycka att denna fråga sammankopplats med nykterhetsfrågan som sådan och med det gamla fylleribegreppet och vad därmed hör samman, och att den utslutande vore att betrakta ur trafiksäkerhetssynpunkt. Till denna min uppfattning vann jag anslutning från åtskilliga håll, särskilt från danskt håll, och jag har också sedermera i utskottet hävdad denna uppfattning.

Om jag från denna utgångspunkt kritiskt granskar regeringens förslag, måste jag säga att jag kommer till ett ur trafiksäkerhetssynpunkt magert resultat. På vissa punkter anser jag att förslaget, om det upphöjes till lag, är mindre repressivt än nu gällande lag. Detta gäller särskilt brottsbeskriv-

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

ningen i 1 § 1 mom.: »Den som vid förande av automobil, motorcykel eller traktortåg varit så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, straffes med fängelse» etc. Denna beskrivning motsvaras i nu gällande lag av att den, som är så påverkad av starka drycker att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar, icke får föra motorfordon. Lagutskottets ärade ordförande har redan tidigare utvecklat, att för en domstolsjurist denna beskrivning »att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet» måste vara mera begränsad än den nuvarande. Man uppställer alltså strängare krav på en fällande dom än enligt den nu gällande lagen. Jag måste för min del obetingat ansluta mig till denna uppfattning. Man har överhuvud taget, såvitt jag förstår, inte kunnat införa denna bestämmelse utan att komplettera den med bestämmelsen: »Hade föraren en alkoholkoncentration i blodet av 1.5 promille eller däröver skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första stycket avses.»

Som jag ser saken, är det med propositionens avfattning i första hand föraren själv som har att avgöra, huruvida han på betryggande sätt kan föra sitt fordon, och föraren själv har inte någon annan ledning härvidlag än sitt eget omdöme. Men alkoholförtäring har den verkan, att den höjer självtilliten och samtidigt sänker förmågan. Föraren har inte någon hållpunkt i sitt eget omdöme vid bedömandet av saken. Han har då endast att gå till bestämmelsen om 1.5 promille. Då gör han kanske vissa beräkningar över hur mycket denna koncentration motsvarar i förtäring, och då finner han att det motsvarar en förtäring av mellan 20 och 25 centiliter, d. v. s. omkring fem vanliga snapsar och alltså mer än den tillåtna ransonen på en restaurang. Det är en förtäring som flertalet människor bli fullkomligt berusade av. Man förstår att den faran ligger nära, att en chaufför läser lagen på det sättet: »Nu har man funnit att man kan förtära sprit, tills man får en koncentration av 1.5 promille i blodet, och ändå kan man behålla sin duglighet att på ett betryggande sätt föra sin bil.» Risken kommer alltså först vid 1.5 promille. Då svarar man chauffören — jag har talat med en sådan om detta — »Kom ihåg att ni också är straffbar, om ni har en alkoholkoncentration mellan 0.8 och 1.5 promille.» »Ja, det är sant», svarar chauffören, »men kan jag bara på betryggande sätt föra bilen, kan jag nog klara mig därifrån också, ty då komma de inte på mig.» Svarar man honom då: »Ni kan inte på ett betryggande sätt föra bilen med en alkoholkoncentration av 1.5 promille», säger han: »Det ha de väl undersökt. Om den verkan anses komma redan vid en lägre alkoholhalt, hade de väl satt in det i lagen.» Lagen blir härigenom enligt min mening icke av den uppfostrande betydelse, som man har rätt att vänta av en sådan lagstiftning, utan kommer att i det avseendet giva sämre resultat än den nuvarande lagen. Såsom statistiken utvisar, fällas nu åtskilliga med lägre alkoholkoncentration än 1.5 promille och t. o. m. under 1 promille till fängelsestraff.

Jag kan inte förstå herr Linnérs resonemang, när han på denna punkt anser, att lagen ur trafiksäkerhetssynpunkt är tillfredsställande. För övrigt har ju herr Linnér i sitt yttrande från länsstyrelsen — om jag inte minns alltför orätt — själv gått till storms mot att i lagen bestämma den högre alkoholhalten och ansett, att det vore bättre, om domstolen kunde få pröva saken obunden av en i lagen sålunda fixerad alkoholhalt.

Man har talat ömsevis om att utskottets förslag är orimligt strängt och ömsevis om att det är alltför slapt. Det är klart, att om man ser saken ur rent teoretiska synpunkter, man kan ha viss grund för dylika omdömen, alltefter som man utgår från den ena eller andra utgångsställningen. Inom utskottet ha vi velat anförtro åt domstolarna, som ha tillfälle att ålägga förarna personlig inställelse och ha alla upplysningarna om det föreliggande fallet, att

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

fälla avgörandet. Detta göra domstolarna bättre och säkrare med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter än genom fixering av en viss alkoholkhalt.

Man har särskilt framhållit, att den av utskottet föreslagna lagen skulle verka oerhört strängt med hänsyn till presumptionen, att 0.5 promille alltid skall innebära alkoholpåverkan, och man har sagt, att ingenting tyder på att ringa alkoholpåverkan i och för sig skulle leda till att man skulle anse mildrande omständigheter föreligga. Detta är alldeles riktigt. En ringa alkoholkhalt i blodet skall inte i och för sig leda till mildare straff. Men därest den ringa alkoholförtäringen motsvaras av en verkligt liten risk, d. v. s. om förmågan att föra bilen är i stort sett kvarstående oavsett denna förtäring, skall det bli ett lindrigt straff. Det är alltså den större eller mindre trafiksäkerhetsfaran, som huvudsakligen bör vara avgörande för straffets storlek. I den mån denna fara är mindre på grund av mindre förtäring, blir det också ett mindre straff. Det är den riktiga synpunkten. Fastställandet av alkoholkhalten i blodet är blott ett medel bland andra och inte målet. Slutmålet är trafiksäkerheten som sådan.

Vidare har man här åberopat det allmänna rättsmedvetandet. Detta åberopas till stöd för att man kan gå ner till 0.8 promille. Men går man från 0.8 till 0.5 promille, reser sig hela svenska folket på bakhasorna och säger, att det strider mot det allmänna rättsmedvetandet. Jag tror inte rättsmedvetandet kan fixeras så snävt, som man här gör gällande. Det är klart att det råder olika uppfattning inom olika kretsar. Men om det svenska folket kommer till insikt om vad det här gäller och att det här är fråga om att många människor varje år förlora liv och lem på grund av förarens alkoholbruk, tror jag alldeles säkert det svenska folket skall förstå även utskottets ståndpunkt. Av vikt är emellertid att lagstiftningen utformas på sådant sätt, att den tydligt anger varthän statsmakterna vilja komma. Jag tror också att det är av vikt, att man vid den operation man här gör, för kniven med fast hand och inte alltför darrhant, ty då kan det hända att operationen misslyckas och att man får en ny sjukdomshärd, värre än den gamla. Om man däremot resolut går till botten av det onda, kan man avlägsna sjukdomshärden för framtiden och ha större förhoppning på tillfrisknande.

Det är ur dessa synpunkter, herr talman, som jag inom utskottet framfört min åsikt, som överensstämmer med utskottets förslag, till vilket jag yrkar bifall.

Herr statsrådet **Bergquist**: Herr talman! Herr Gärde klagade över att man hade trasslat till debatten och gjort hela frågan svårare än den i verkligheten är. Jag vet inte vilka moment i debatten som herr Gärde syftade på. I mitt första anförande sökte jag göra klart, vilka motiv som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag, och efterlyste ökad klarhet beträffande utskottsmajoritetens förslag.

Jag kan inte säga, att jag egentligen fått någon ökad klarhet rörande vad utskottsmajoritetens förslag innebär. Jag begärde i mitt första anförande att få ett klart besked om vad man menar med uttrycket »påverkad», om man menar vad det rent språkligt uttrycker eller om man menar något annat. Herr Schlyter hade ett mycket skickligt anförande där han sökte reda upp saken, men jag kan inte ur detta anförande få fram ett tydligt besked om vad som menas med »påverkad».

Herr Schlyter framhöll, att om man tar blodprov och får 0.5 promille, så är saken klar. I annat fall får man förlita sig på läkares undersökning. Nu står det emellertid i utskottsmajoritetens lagtext, att även om någon inte har

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

0.5 promille alkohol i blodet, så skall han kunna anses påverkad av starka drycker i lagens mening. Man straffar nämligen var och en som är påverkad. Så säger man, att den som har en alkoholkoncentration i blodet av minst 0.5 promille skall under alla förhållanden anses påverkad av starka drycker. Enligt vanligt språkbruk måste detta innebära, att även en person som har 0.3, 0.4 eller lägre promille skall kunna anses påverkad. Jag frågade då: vad menar man med påverkad i det fallet då blodprov visar under 0.5 promille eller i det fallet då man inte har någon bevisning genom blodprov, utan endast vittnens utsaga?

Herr Ekströmer har gjort en definition och sagt, att påverkad är lika med onykter. Är detta utskottets mening, så innebär ju det krav man ställer på uttrycket »påverkad» inte att man gör lagstiftningen strängare genom utskottets förslag än den nu är, utan det innebär faktiskt att man mjukar upp den grundväsentliga bestämmelsen. Enligt nu gällande strafflagstext kräva vi inte att en person skall vara onykter för att han skall drabbas av straff. Jag måste alltså fortfarande konstatera, att detta uttryck »påverkad» är mycket oklart, och att ingen av utskottets ledamöter har kunnat ge en klagörande definition på vad man menar med det.

Herr Schlyter vände sig vidare mot min kritik av förslaget att man skulle gå ner till 0.5 promille. Jag vill först uttala mitt tack till herr Schlyter för att han gav en mycket stark motivering för att man bör stanna vid 0.8 promille. Herr Schlyter redogjorde för undersökningar i Danmark, vilka jag inte kände till, som visade att 0.8 promille är en mycket väl vald gräns om man verkligen vill nå alla dem — men heller inga andra — som äro i egentlig mening påverkade av spritdrycker.

Sedan argumenterade herr Schlyter på den linjen, att det ju inte är stor skillnad på 0.5 och 0.8 promille. Herr Schlyter kunde inte förstå, varför man inte också skulle kunna godtaga 0.5 promille, när man gått med på 0.8 promille. Jag vill gent emot detta erinra att jag i mitt utredningsförslag förordat 1 promille men därefter gått med på 0.8 promille såsom en kompromiss. Man kan emellertid inte här resonera enligt den gamla regeln, att »tål du det, så tål du det». Enligt min mening inträda de nackdelar, som man får räkna med så fort man bestämmer en alkoholgräns överhuvud taget, starkare och starkare ju lägre man sätter gränsen. Farhågorna för att denna lagstiftning skall leda till trakasserier, tråkigheter och ojämnhet i tillämpningen bli större ju lägre man sätter gränsen.

Herr Schlyter påstod också att jag gjorde mig skyldig till en vantolkning av utskottsmajoritetens förslag då jag sade, att det är ganska ovisst hur domstolarna komma att tillämpa lagbestämmelsen. Herr Schlyter litade på det goda omdöme som kännetecknar våra domare. Jag delar fullkomligt herr Schlyters uppfattning i vad den gäller tilltron till domstolarna. Vad jag riktade mig mot i utskottsmajoritetens förslag var emellertid att man genom att blanda samman de egentliga rattfylleristerna med de personer, som man vill straffa mera ur ordningssynpunkt, skapar en konstruktion, som kan leda till att de egentliga rattfylleristerna inte komma att drabbas av det stränga straff, som de egentligen böra drabbas av. Huvudsaken i min invändning var just detta att man drar ner straffet för de verkligt ansvarslösa rattfylleristerna genom att sammankoppla dem med en kategori, som kännetecknas av helt andra egenskaper. Det är däri jag ser den egentliga faran.

Herr Gärde klagade över bristfälligheterna i Kungl. Maj:ts förslag och framhöll, att det var ett mycket magert resultat man kommit fram till, och att förslaget i vissa avseenden var mildare än gällande lag. Det är det nu inte i

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

något avseende. Herr Gärde påpekade att den av mig ursprungligen föreslagna nya formuleringen skulle innebära en skärpning i förhållande till nuvarande lag. Enligt nu gällande lag skall vederbörande vara så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar. Innebörden av detta är reellt att man kräver, att det skall vara styrkt att vederbörande är olämplig att föra bil på grund av sin spritförtäring. Det är också det och ingenting annat som sägs i det nya förslaget. Jag har emellertid redan i mitt första anförande strukit under, att det väsentliga för mig är inte denna nya definition i fråga om vad som skall anses som rattfylleri, utan det väsentliga i denna lagstiftning och det som är ägnat att ge klarhet åt den är de fixa gränserna beträffande alkoholhalten.

Herr Gärde relaterade också, för att visa hur omöjligt Kungl. Maj:ts förslag är, ett samtal som han haft med en chaufför. Jag vet inte om det var verkligt eller fingerat. Jag hoppas nästan att det var fingerat, ty eljest borde nog herr Gärde ha fullständigat samtalet ganska mycket och talat om för chauffören, att enligt Kungl. Maj:ts förslag är det inte alls så, att han går fri om alkoholhalten är under 0.8 promille. Det blir mycket allvarliga följder för denne yrkeschaufför om han skulle förtära så mycket att han kommer upp till 0.8 promille, och det kan bli allvarliga påföljder för honom även om alkoholhalten inte skulle uppgå till 0.8 promille.

I debatten har framkommit den missuppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag skulle innebära att om promillehalten inte uppgår till 1.5, så skulle straffet utmätas enligt den mildare skalan. Kungl. Maj:ts förslag är inte alls konstruerat på det sättet. I första momentet stadgas, att den som är så påverkad av spritdrycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kan föra fordonet, skall straffas enligt den strängare skalan. I andra momentet stadgas, att om det ej är styrkt, att han är så påverkad, men det likväl framgår att blodet har en alkoholhalt av över 0.8 promille, skall han straffas enligt den mildare skalan. Så fort det genom den samlade bevisningen blir styrkt, att han fyller det första momentets krav, faller han under den strängare bestämmelsen. Man har då invänt, att detta kommer att leda till att alla som ha under 1.5 promille få det mildare straffet. Jag tror inte det. Det finns inte något stöd för ett sådant påstående. Domstolarna döma redan nu åtskilliga som ha under 1.5 promille alkoholhalt till ansvar för det grova rattfylleriet, alltså det enda vi nu ha straffbelagt. Det finns ingen anledning att tro, att de vid en kommande lagstiftning skola döma på annat sätt.

Jag kan alltså vidhålla vad jag sade i mitt första anförande, att utskotts-majoritetens förslag icke är ägnat att skapa ökad klarhet på detta område, utan att det är oklart på många väsentliga punkter. Mitt ståndpunktstagande gent emot utskotts-majoritetens förslag dikteras just av mina farhågor för att den oklarhet man här inför kan göra större skada än nytta, under det att Kungl. Maj:ts förslag faktiskt ger mera klarhet och samtidigt innebär en skärpning av den nuvarande lagen, vilket gör att åtskilliga förare, som nu falla utanför lagstiftningen, komma att drabbas av den.

I debatten ha inte anförts några skäl, som kunna rubba min uppfattning att man verkligen gör klokast i att gå försiktigt fram. Det är mycket möjligt att vi om ytterligare ett årtionde kunna taga ännu ett steg. Kanske vi så småningom komma fram till att straffbelägga varje spritförtäring i samband med eller omedelbart före en körning. Jag tror emellertid att vi vinna mest på att taga ett steg i sänder för att vänja svenska folket vid det man vill lära det, nämligen den största försiktighet i umgänget med spritdrycker i samband med körning av motorfordon.

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

Herr **Linnér**: Herr talman! Herr Gärde yttrade, att det jag anfört i dag inte stod i god överensstämmelse med det utlåtande jag avgivit i anledning av utredningsmannens förslag.

Som herr Gärde möjligen uppmärksammade, började jag mitt anförande i debatten med att säga, att av de två föreliggande förslagen var inte något av den beskaffenheten, att jag kunde anse det vara idealiskt, men att jag i förvarande fall förordade Kungl. Maj:ts förslag.

Vad sedan beträffar den där chauffören, herr Gärde talade om, vare sig han är reell eller fingerad, så hoppas jag att en sådan chaufför inte stannar vid att läsa endast första momentet. Om han överhuvud taget studerar denna lag, vilket man kanske inte alltid har anledning tro att han gör, så hoppas jag att den edition han studerar även omfattar andra momentet. I så fall tror jag han får en helt annan föreställning om effektiviteten av Kungl. Maj:ts förslag såsom repressivt moment än vad han tycks ha fått vid samtalet med herr Gärde.

Beträffande slutligen frågan om rättsmedvetandet är det ju ömtåligt att åberopa det såsom skäl för vare sig det ena eller det andra förslaget, då ju ingen människa med säkerhet kan konstatera innebörden av detta rättsmedvetande. Jag vill endast framhålla, att en oklar lagstiftning, nämligen den nuvarande, har visat sig icke kunna på ett önskvärt sätt påverka rättsmedvetandet. När man nu vill reformera lagstiftningen, så är det angeläget att den nya lagen blir klar. Utskottsmajoritetens förslag lider enligt min mening av betänklig oklarhet. På grund av denna oklarhet kommer detta lagförslag att medföra en avsevärt varierande praxis, en praxis som icke kan uppfostra motorförarna på det sätt vi anse önskvärt.

Jag ber alltså, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr **Schlyter**: Herr talman! Både herr statsrådet och den siste ärade talaren ha upprepat sina tidigare uttalanden, att utskottets förslag inte är ägnat att skapa klarhet. Jag upprepar för min del, att jag inte är ojävig vid bedömandet av denna fråga. Det är därför som kammaren skall besluta nu. Jag vädjar då till de ledamöter av kammaren, som ha tagit del av de olika förslagen, att de ville göra ett försök att återge innehållet i dem och därvid söka bedöma vilket som är klarast.

Utskottets förslag innehåller följande. Det är förbjudet att föra bil, om man är påverkad av starka drycker, och vederbörande skall under alla förhållanden anses påverkad, om han har en alkoholkoncentration i blodet av 0.5 promille eller däröver. Och vad det betyder, komma bilförarna snart att lära sig. Detta är utskottets hela förslag. Försök, någon av herrarna som hävda en annan ståndpunkt än denna, att återge den egna ståndpunkten på ett så enkelt, lättfattligt och för varenda bilförare begripligt sätt som detta.

Statsrådet Bergquist gör emellertid särskilt gällande, att oklarheten i utskottets förslag ligger i begreppet »påverkad». Han anser sig sätta utskottet på det hala genom att fråga vad det betyder, när föraren inte har en alkoholkoncentration av 0.5 promille i blodet. Alla som komma högre än den siffran äro vi ju på det klara med, men de som inte göra det skola också kunna bli dömda, om domstolen finner att de varit »påverkade». Då måste vi ju veta vad »påverkad» betyder. Kanske jag får göra herr statsrådet en motfråga. Den kungl. propositionen innebär att de som komma under 0.8 promille skola dömas, om de icke »på betryggande sätt kunnat föra fordonet». Vad betyder »betryggande», herr statsråd? Slå upp i vilken uppslagsbok som helst, och det lär icke lyckas att ta reda på vad »betryggande» betyder. Kunna vi väl då med herr statsrådets krav på klarhet anförtro åt domstolarna att ha någon uppfattning om

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

vad som menas med »betryggande»? För min del får jag säga, att jag tycker »betryggande» är ett mycket mera osäkert och subjektivt begrepp än begreppet »påverkad». Jag skall inte upprepa, vad som här är sagt från så många talare förut, men för mig står »påverkad» som ett mycket mera objektivt begrepp.

Vem är det nu som yttrar sig om huruvida en person är påverkad? Enligt gällande lag är det främst läkarna. Jag har redan i mitt förra anförande hänvisat till de läkarutlåtanden, som skola avgivas. Läkaren skall undersöka alla möjliga detaljer. Undersökningen skall enligt ett fastställt formulär omfatta: »Puls: regelbunden — oregelbunden — kraftig — normal — svag . . . slag i minuten. — Pupiller, reaktion för ljus. — Tecken på ataxi: gången: säker — osäker — vid vändning: säker — osäker. Rombergs skärpta prov (fötterna utefter varandra i sagittallinjen, blundande) stadig — vacklande. Handrörelser: finger: fingerprovet: säkert — osäkert, uppsamlandet av små föremål från golvet: säkert — osäkert, tal (ev. uppläsning): distinkt — sluddrande. — Utseende: ansiktsfärg — blek — normal — lätt rodnad — starkt rodnad, uppkastning eller spår därav? Hicka? Klädedräkten: ordnad — oordnad. — Uppträdande: behärskad — slö — exalterad — hövlig — ohövlig. — Orientering i fråga om tid och rum (besvaras med ja om normalt, annars med återgivande av uttalanden). — Framställningsförmåga: klar — oklar — förvirrad. — Gör den undersökte intryck av att vara påverkad, fastän positiva symtom ej erhållits vid undersökning enligt ovan? — Tecken på kroppsskada genom olycksfall. — Tecken på sjukdom (epilepsi, hjärnblödning, commotio, diabetes, psykos, utmattning). — Spritlukt från andedräkten? — Urin: spritlukt. — Gerhards prov? — Uppgifter angående a) spritkonsumtion, b) tiden för densammas början» etc. — Om herr statsrådet sätter sig ned att svara på dessa prov i ett individuellt fall — och det tror jag att statsrådet Bergquist skulle kunna göra med glans, även om han inte avlagt läkarexamen — så är jag övertygad att han inte längre ett ögonblick skulle vara osäker, när han besvarat alla dessa frågor, huruvida vederbörande är påverkad eller inte påverkad.

Men definiera »påverkad», säger herr statsrådet. Ja, definiera »betryggande»! Vi kunna plocka fram hur många adjektiv som helst från olika lagparagrafer och be om definition på dem. Sådant är inte lagstiftningen till för att definiera, utan något måste överlämnas åt de förnuftiga organ, som skola tillämpa lagarna.

Statsrådet Bergquist anmärkte särskilt, att herr Ekströmer i sitt yttrande förklarat, att han satte likhetstecken mellan påverkad och onykter. Jag beklagar, i förbigående sagt, att inte flera av kammarens ledamöter åhörde herr Ekströmers förträffliga anförande. Inom utskottet har han för oss andra varit en stor auktoritet på grund av sina synnerligen värdefulla erfarenheter på detta område — jag tänker naturligtvis på hans egenskap av skicklig och erfaren bilförare. Herr Ekströmers citerade yttrande tycks mig emellertid vara ett subjektivt och mycket strängt omdöme. Han betecknade enligt citatet en person såsom onykter på samma tidiga stadium som min ärade vän herr Johan Bergman troligen skulle göra det. Jag skulle emellertid inte anse vare sig herr Ekströmer eller mig själv för onyktra, om vi hade 0.5 promille alkohol i blodet. Jag tar således avstånd från herr Ekströmers likhetstecken mellan påverkad och onykter, om nu detta verkligen var hans mening.

Jag brukar, herr talman, inte i kammaren polemisera mot tidningsuttalanden, men efter de yrkanden om avslag på alla framlagda förslag, som här äro väckta från en viss riktning inom kammaren, skulle jag vara benägen att få antecknat till protokollet ett uttalande i en av landets mest ansedda tidningar,

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

som stod att läsa i en ledande artikel i lördags morse. Där stod: »Utskottet går så långt, att fängelsestraff skall bli automatiskt, när blodprovet ger siffran 0.5.» Jag skall inte polemisera mot detta uttalande. Jag skall helt enkelt säga, att hade det varit riktigt så skulle jag ha kommit till samma slut som den tidningen och yrkat avslag. Jag hoppas bara att de herrar, som här i kammar-
ren yrkat avslag, bättre än denne ledareskribent ha vetat vad utskottets ut-
låtande innehåller.

Jag förmodar att debatten lider mot sitt slut, och att vi snart skola rösta. Hur skola vi då göra, om den situationen uppkommer, att det ena eller det andra av huvudförslagen faller bort i en förberedande votering? Jag nödgas säga, att jag anser förslaget i den kungl. propositionen oantagligt på grund av dess konstruktion med de två våningarna och den presumtion, som inte får motbevisas, om att en person, som faktiskt har kunnat på ett betryggande sätt föra bilen, skall anses icke ha kunnat på ett betryggande sätt föra bilen och dömas till straff härför.

Om inte utskottets förslag bifalles, nödgas jag alltså, herr talman, att gå på avslagslinjen.

I detta anförande instämde herr *Gärde*.

Herr Brandt: Herr talman! Jag vet inte, om statsrådet Bergquist längre vill ingå i svaromål under denna debatt, men det är en kort fråga jag önskade framställa. I sitt första anförande, alltså det som hölls före lunchen, sade statsrådet på tal om promillegränsen 1, att man inte kan säga, att en bilförare med den alkoholkoncentrationen är direkt vådlig för trafiksäkerheten. Jag har redan förut varit inne på denna fråga, men herr statsrådet hade inte tillfälle att i sin replik nyss ingå på denna sak. Jag undrar på vilken grund statsrådet här stöder sitt påstående?

I sammanhang därmed vill jag också påpeka en missuppfattning, som statsrådet enligt min mening gjorde sig skyldig till i repliken till herr Schlyter, då han sade att det fanns goda grunder för att fastställa den undre gränsen, som avses i andra momentet, till 0.8 promille. Herr Schlyter hade sagt, att gränsvärdet 0.8 inte beror på en tillfällighet och inte är en kompromiss, utan att det grundar sig på alldeles speciella omständigheter. Jag tror som sagt, att statsrådet där var utsatt för en missuppfattning. Det är nämligen så, att just avdelningschefen vid rättsmedicinska institutionen i Köpenhamn, doktor Andresen, som har hand om blodundersökningarna där, har uttalat, att en tränad läkare, som är van att göra kliniska iakttagelser, redan vid en promillesiffra av intill eller omkring 0.8 kan konstatera vissa rubbningar. Vanliga läkare, så att säga, som få hand om en person, misstänkt för rattfylleri, äro däremot som bekant ofta inte ens vid en alkoholhalt av 1.5 eller 2.0 promille i stånd att kliniskt konstatera någon mera betydande förändring i uppträdandet. Det är av detta man har fått fram promillesiffran 0.8.

Men det är att märka, att alldeles samme man, doktor Andresen, som också är medlem av Retslægeraadet — i överensstämmelse med professor Sjövall i Sverige och flera andra auktoriteter på området — har uttalat, att oberoende av den kliniska undersökningen kan den psykotekniska undersökningen — och det är egentligen den, som är den värdefulla — redan vid 0.5 promille regelbundet påvisa försämringar i de funktioner, som äro av betydelse vid bilkörning. Därav siffran 0.5, och det är på grund därav som utskottet har bestämt sig för den.

Herr Ekströmer: Herr talman! Herr statsrådet Bergquist gjorde mig den förtjänta äran att säga, att jag försökt mig på en definition av begreppet

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

»påverkad». Jag är inte juridisk expert — och inte heller är jag expert i den mening, som herr Schlyter, som jag hoppas ofrivilligt, kom att beskylla mig för — utan anledningen till att jag kom att likställa ordet påverkad med ordet onykter var att herr Bergquist själv påpekade, att i Finland och i Norge efter ordet påverkad insatts inom parentes, i Finland ordet »drucken» och i Norge »ikke ædru», som väl betyder ungefär detsamma som ordet onykter. Jag menade då, att ingenting hindrar att samma uppfattningssätt kunde komma att gälla även i vårt land.

Jag kan som sagt inte ange den juridiska innebörden av ordet onykter, men vad jag ville ha fram, och även sade, var, att jag är fullständigt övertygad om att det i praxis säkerligen ganska snart kommer att utbilda sig vissa normer, som både åklagarmakten och domstolarna komma att följa. Och jag tror fortfarande, att jag har rätt när jag säger, att det är väsentligt större klarhet över utskottets formulering än över den Kungl. Maj:t föreslår. Utskottets förslag kan ju inte föranleda något missförstånd. Den, som har druckit så och så mycket, måste enligt dess förslag *veta*, att han inte går säker. Men vem kan, när han är, jag höll på att säga, »litet i hatten», säkert avgöra, om han kan »på betryggande sätt framföra sitt fordon»? Jag vädjar till kammaren: vilken formulering är klarast? Jag är alldeles säker på att det är utskottets.

Jag skall be att alltjämt få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Wagnsson**: Herr talman! Jag vill bara fästa uppmärksamheten på en sak, som jag antar att kammarens ledamöter själva lagt märke till. Då herr Bergquist varnade kammaren för utskottets förslag och rekommenderade propositionen, lade han mycket stor vikt vid att därest utskottets förslag bleve lag skulle det enligt hans mening medföra en stor tvekan från domstolarnas sida om hur lagen skulle tillämpas. Statsrådet förklarade i det första anförande han höll här i kammaren, att han för sin del ansåg det sannolikt att ett bifall till utskottsförslaget skulle kunna medföra en skärpning i förhållande till nu gällande praxis, och att det i sin tur skulle medföra att dessa straff bleve något slags »gentlemanastraff» och därmed förlorade den karaktär av avskräckande moment, som straffet är avsett att ha. Men redan i första anförandet och ännu mera i det sista ville statsrådet också hålla för möjligt, att domstolarna skulle komma att tolka dessa bestämmelser på ett sådant sätt att de komme att innebära en uppmjukning av nu gällande lagstiftning. — Naturligtvis kan man hävda bägge uppfattningarna, det förstår också jag, men nog tycker jag det är egendomligt, när samma person hävdar båda dessa ståndpunkter.

Man får väl förutsätta — som herr Schlyter redan framhållit — att domstolarna i vårt land bestå av omdömesgilla människor, och att det inte, när det finns olika tolkningsmöjligheter, välja att gå fram på dessa två linjer, som var för sig leda till lika orimliga förhållanden.

Herr statsrådet **Bergquist**: Herr talman! Herr Wagnsson tycks inte ha lyssnat uppmärksamt på mitt första anförande. Jag lade upp frågan om straffbestämmelserna i utskottets förslag på det sättet, att antingen kan det leda till att alla komma att straffas strängt, eller också kan det leda till att även de egentliga rattfylleristerna komma under den milda straffmätningen. Enligt min mening kan man inte veta, hur domstolarna komma att ställa sig, utan båda möjligheterna äro öppna, och då säger jag: vilken väg domstolarna än komma att gå ligger det en fara i att i en och samma straffskala sammanföra de egentliga rattfylleristerna med dem, som jag inte betecknar som

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)
rattfyllerister, utan som personer, vilka gjort sig skyldiga till en ordningsföreseelse. Det är inte alls någon motsägelse i detta.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu föredragna utlåtandet yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle godkänna den av herr *Johanson, Karl Emil*, och herr *Eskhult* vid utlåtandet avgivna reservationen; samt 3:o) att kammaren skulle godkänna herr Gezelius vid utlåtandet fogade reservation.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Johanson, Karl Emil*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga godkännande av den av herr *Johanson, Karl Emil*, och herr *Eskhult* vid utlåtandet avgivna reservationen.

Herr *Sandström* åskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående första lagutskottets utlåtande nr 36 antager godkännande av den av herrar *Johanson, Karl Emil*, och *Eskhult* vid utlåtandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av herr Gezelius vid utlåtandet fogade reservation.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr *Johanson, Karl Emil*, och herr *Eskhult* vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr

Ang. ändrad lagstiftning om rattfylleri m. m. (Forts.)

talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Wagnsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 77.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 297, angående egnahemsbebyggelse för personal vid centrala torpedverkstaden.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m.; samt

nr 38, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321), dels ock en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 285, angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 39, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till prisregleringslag, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur jämte i ämnet väckta motioner;

nr 58, i anledning av väckt motion angående tillsyn till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntan å lån från egnahemslånefonden; samt

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntan å ogulden köpeskilling för viss kronoegendom.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 292, angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1940/41 m. m.;

- nr 293, angående grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1941 m. m.;
- nr 294, med förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1941/42;
- nr 295, angående anslag till särskild ersättning för debitering av värnskatt för budgetåret 1941/42; samt
- nr 296, angående beredskapsstat för försvarsväsendet.
-

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

- nr 62, i anledning av väckta motioner rörande vissa ändringar i villkoren för lån från arbetarsmåbrukslånefonden;
- nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronolägenheten Knopängen eller Bränninge nr 1 i Allhelgona socken av Östergötlands län; samt
- nr 64, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. gjorda framställningar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 66, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående viss nedsättning av statens fordran hos A. Elvstrand för av honom företaget virkesinköp, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 281, 284—286 och 295—297 till statsutskottet, nr 287 och 291 till jordbruksutskottet, nr 288 till behandling av lagutskott, nr 289, såvitt angick lagförslagen, till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet, nr 292, såvitt angick jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet, nr 293, såvitt angick de procenttal, varmed bottenskatten enligt 18 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skulle utgå för år 1941, till bevillningsutskottet, i vad propositionen rörde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet ävensom nr 294 till bevillningsutskottet.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 285, till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad ordning för tillsättning av pastor primarius i Stockholm m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Anmälades första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 288, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m.;
- nr 289, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321); samt

nr 290, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till prisregleringslag, m. m.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning, beträffande förslaget nr 288, att utskottets hemställan i utlåtande nr 37, vidkommande förslaget nr 289, att utskottets hemställanden i utlåtande nr 38 samt, i fråga om förslaget nr 290, att utskottets hemställanden i utlåtande nr 39 bifölles även av andra kammaren.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 291, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om avdrag å skatt på grund av militär tjänstgöring under år 1940.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i betänkande nr 23 bifölles även av andra kammaren.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

*Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talman-
nen i riksdagens första kammare och de kammarens le-
damöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen
tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning,
den 4 juni 1941.*

Sedan anmält blivit, att förste vaktmästaren hos kammaren C. Jensen, som den 7 maj 1941 erhållit tjänstledighet tills vidare från förste vaktmästarbefattningen för fullgörande av militär tjänstgöring, den 1 innevarande månad åter inträtt i tjänstgöring hos kammaren, beslöt herrar deputerade, att Jensens tjänstledighet skulle anses hava upphört med utgången av maj månad.

Herrar deputerade, som den 21 maj 1941 beviljat vaktmästaren hos kammaren C. G. Kjellberg tjänstledighet tills vidare för fullgörande av militär tjänstgöring, antogo till vikarie för honom från och med den 1 innevarande månad B. M. G. Törngren.

Är och dag som ovan.

In fidem
G. H. Berggren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.52 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 6 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 273, med förslag till utrymningslag, m. m.;
  - nr 290, med förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, m. m.;
  - nr 298, angående ytterligare statsgaranti för exportkredit;
  - nr 299, med förslag till förordning angående klassificering av kött; samt
  - nr 300, angående anvisande av medel för uppförande av en verkstadsbyggnad vid Västernorrlands regemente.
-

Justerades protokollen för den 30 nästlidne maj och den 3 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1941/42;
  - nr 275, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande övertidsersättning för försvarsväsendets civila icke-ordinarie tjänstemän;
  - nr 277, i anledning av väckt motion angående ordnandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa;
  - nr 278, i anledning av väckt motion angående vården av sinnesslöa med smittosam tuberkulos;
  - nr 279, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att med stiftelsen Göteborgs Welanderhem träffa avtal om upplåtande av stiftelsens fastighet i Göteborg för vård av barn, som lida av reumatisk sjukdom;
  - nr 280, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1941/42 till avlöningar vid universitetet i Uppsala och Lund m. m. jämte i ämnet väckta motioner;
  - nr 281, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt till avlöningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet jämte i ämnet väckta motioner;
  - nr 282, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1941/42 för lärare vid folk- och småskolor m. m.;
  - nr 283, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;
  - nr 284, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1941/42 till folk- och småskoleseminarier m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt
  - nr 286, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m.
-

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 287, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändrad lagstiftning angående s. k. rattfylleri m. m.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 292, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande av familjepensionsväsendet för präster m. m.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur;

nr 294, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet;

nr 295, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntan å lån från egna hemslånefonden;

nr 296, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntan å ogulden köpeskillning för viss kronoegendom;

nr 297, i anledning av väckt motion rörande vissa ändringar i villkoren för lån från arbetarsmåbrukslånefonden;

nr 298, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronolägenheten Knopången eller Bränninge nr 1 i Allhelgona socken av Östergötlands län; samt

nr 299, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. gjorda framställningar.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades av dessa nr 273 till behandling av lagutskott, nr 298 och 300 till statsutskottet samt nr 299 till jordbruksutskottet, varemot propositionen nr 290 nu bordlades.

Herr **Nordenson** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Jag ber att få framställa följande interpellation.

Vid föregående års urtima riksdag lämnade statsministern i andra kammaren en bred översikt av våra aktuella försörjningsproblem. Det är uppenbart att en redogörelse av dylik art måste vara av stort värde för allmänheten både med avseende på de områden där förhållandena kunna anses tillfredsställande som ock med avseende på dem där förhållandena äro mindre tillfredsställande och på grund därav kräva lämpliga åtgärder för bristernas avhjälpan och en i god tid vidtagen anpassning. Sedan dess har över ett halvt år gått utan tecken till fred eller lättnader i vårt allmänna försörjningsläge, snarare tvärtom. Det måste under sådana omständigheter framstå som synnerligen önskvärt att riksdagen och därmed allmänheten i den utsträckning som förhållandena det medgiva erhöles en översikt av vårt nuvarande läge.

Med hänsyn till försörjningsfrågans utomordentliga omfattning vill jag emellertid begränsa mig till en viss del av näringslivet nämligen den industriella produktionen. Jag avser sålunda främst att erhålla klarhet om utsikterna att kunna förse industrien med nödiga råvaror samt i vilken grad ersättningsvaror kunna åstadkommas. Jag inbegriper härvid även frågan om

*Interpellation
ang. den
industriella
produktionens
läge m. m.*

Interpellation ang. den industriella produktionens läge m. m. (Forts.) smörjemedel för transportväsendet. I samband därmed vore det av värde att erhålla upplysning om de resultat i fråga om råvaruförsörjningen, som avslutade handelsavtal medfört.

I full insikt om nödvändigheten av att försiktighet iakttages vid behandlingen av hithörande spörsmål anhåller jag vördsamt att till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få rikta följande fråga:

Är herr statsrådet i tillfälle att ge kammaren en redogörelse för den industriella produktionens läge och utsikterna för dess råvaruförsörjning?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. organiserandet av svenska pansartrupper m. m.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Anderson, Axel Ivar**, som yttrade:

Herr talman! Under intryck av den epokgörande betydelse, som pansarvapnet — vid sidan av flyget — haft vid så gott som alla operationer till lands under det pågående kriget har man på skilda håll med oro frågat sig, om åtgärderna för att stärka vår beredskap på pansarvapnets område planlagts och fullföljts med erforderlig kraft samt med utnyttjande av de möjligheter, som Sverige i detta hänseende äger. Man spörjer, om allt som kunnat göras också verkligen blivit gjort för att åstadkomma nödiga försvarsmedel mot pansaranfall, främst genom utveckling av våra ursprungligen mycket svaga stridsvagnsförband liksom av de trupper, som böra ansluta sig till dessa för att skapa ett effektivt modernt pansarvapen. Ha dessa för vårt försvar vitala frågor i tid beaktats inom vår högsta krigsledning?

Dessa farhågor äro av så allvarlig natur, att jag anser mig böra begära kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet framställa följande fråga:

Är försvarsministern i tillfälle att lämna kammaren upplysningar om vilka åtgärder, som sedan hösten 1939 vidtagits för att med ledning av krigserfarenheterna organisera svenska pansartrupper och anskaffa för dem behövlig materiel samt övriga försvarsmedel mot pansaranfall?

Även denna anhållan bifölles.

Herr *Elofsson, Gustaf*, väckte en motion, nr 237, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.08 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.